

የሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግስት

ሀረር ነጋሪ ጋዜጣ

HARAR NEGARI GAZETA

OF THE HARARI PEOPLE REGIONAL STATE

22 ^ኛ ዓመት ቁጥር	2
22 th Year No.	2

ሀረር ሐምሌ 23 ቀን 2008
HARAR July,30 ,2016

ያንዱ ዋጋ ብር 35:00	በሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግስት ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ	የፓ.ሣ.ቁ. 952
Unit Price Birr 35:00		P.O.Box 952

ማውጫ

የተሻሻለው የሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግሥት የገቢ ግብር አዋጅ ገጽ 1111

አዋጅ ቁጥር 135/2008

የተሻሻለው የሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግሥት የገቢ

ግብር አዋጅ

የአገራችንና የክልላችን የኢኮኖሚ ዕድገት ከደረሰበት ደረጃ ጋር የተጣጣመ እና የኢኮኖሚውን ዕድገት የሚያግዝ ዘመናዊና ቀልጣፋ የግብር ሥርዓት መዘርጋት በማስፈለጉ፤

የግብር አከፋፈሉ ሥርዓት ፍትሀዊነት ያለው እንዲሆን እና ግብር የማይከፈልባቸው ገቢዎች በግብር መረብ ውስጥ እንዲገቡ ማድረግ አስፈላጊ በመሆኑ፤

በተሻሻለው የክልሉ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 51 ንዑስ አንቀጽ 2 (ሀ) እና (አ) መሠረት የሚከተለው ታውጇል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ " የተሻሻለው የሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግሥት የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 135/2008" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. ትርጉም

በታክስ አስተዳደር አዋጁ ትርጉም የተሰጠው ቃል በዚህ አዋጅ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ ለዚህ አዋጅ የተለየ ትርጉም ካልተሰጠው በስተቀር በታክስ አስተዳደር አዋጁ የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም፡-

1. "የገንዘብ መጠን" በዓይነት የተገለፀ መጠንንም ይጨምራል፡፡

2. "የንግድ ሥራ" ማለት፤

ሀ. በተከታታይ ወይም ለአጭር ጊዜ ለትርፍ የሚከናወን ማንኛውም የኢንዱስትሪ፣ የንግድ፣ የሙያ ወይም ሽኬቸኛ ሥራ ሲሆን ተቀጣሪ ለቀጣሪው

የሚሰጠውን አገልግሎት ወይም ቤት ማከራየትን አይጨምርም፡፡

- ለ. በንግድ ሕግ መሠረት የንግድ ሥራ ነው ተብሎ እውቅና የተሰጠው ሌላ ማንኛውም እንቅስቃሴ፤ ወይም
- ሐ. ሕንጻ ማከራየትን ሳይጨምር የኩባንያው ዓላማ ምንም ቢሆን ማንኛውም የአክሲዮን ማህበር ወይም ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የሚሠራው ማንኛውም ሥራ፡
- 3. "የንግድ ሥራ ሀብት" ማለት የንግድ ሥራ በማከናወን ሂደት በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት የተያዘ ወይም ጥቅም ላይ የዋለ የንግድ ሥራ ሀብት ነው፡፡
- 4. "የንግድ ሥራ ገቢ" በዚህ አዋጅ በአንቀጽ 21 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡
- 5. " ማግኘት" ማለት፡-
 - ሀ. ለንግድ ሥራ እና ለኪራይ ገቢ ግብር፤
 - 1. በአክራሪ የሒሳብ አያያዝ ዘዴ ሒሳቡን ለሚይዝ ግብር ከፋይ፤ለመቀበል የሚያስችል መብት ማግኘት፤
 - 2. ሒሳቡን በጥሬ ገንዘብ እንቅስቃሴ ላይ በተመሠረተ የሒሳብ አያያዝ ዘዴ ለሚይዝ ግብር ከፋይ፤መቀበል፤ ወይም
 - ለ. በዚህ አዋጅ መሠረት ለተጣለ ማንኛውም ሌላ ግብር መቀበል ነው፡፡
- 6. "ክልል" ማለት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 47 (9) ሥር የተገለፀው የሀረሪ ሕዝብ ክልል መንግሥት ነው፡፡
- 7. "ክልል ምክር ቤት" ማለት የሀረሪ ህዝብ ክልል ምክር ቤት ነው፡፡
- 8. "መስተዳድር ምክር ቤት" ማለት የሀረሪ ህዝብ ክልል መስተዳድር ምክር ቤት ነው፡፡
- 9. "ቢሮ" እና "ቢሮ ኃላፊ" ማለት የሀረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮና ቢሮ ኃላፊ ማለት ነው፡፡
- 10. "ባለሥልጣን" ማለት የሀረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት ገቢዎች ባለሥልጣን ነው፡፡
- 11. "የወረዳ አስተዳደር" ማለት የሀረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት የወረዳ አስተዳደር ነው፡፡

- 12. "ተቀጣሪ" ማለት ራሱን ችሎ የሚሠራ የሥራ ተቋራጭ ሳይጨምር በሌላ ሰው መሪነትና ቁጥጥር ሥር ሆኖ አገልግሎት ለመስጠት ደሞዝ እና ጥቅማ ጥቅም እየተከፈለው በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት የተቀጠረ ግለሰብ ሲሆን የድርጅት ዳይሬክተርን ወይም በድርጅቱ አመራር ውስጥ ኃላፊነት የተሰጠውን ሌላ ሰው እንዲሁም ተሟላጭና የሕዝብ ተመራጭን ጨምሮ የመንግሥት ሥራ ኃላፊን ያጠቃልላል፡፡
- 13. "ቀጣሪ" ማለት ተቀጣሪን የቀጠረ ወይም ለተቀጣሪው ደመወዝ የሚከፍል ሰው ነው፡፡
- 14. "ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ" በዚህ አዋጅ አንቀጽ 12 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡
- 15. "ከግብር ነፃ የሆነ ገቢ" ማለት በዚህ አዋጅ ሠንጠረዥ "ሠ" ከግብር ነፃ የሆነ ገቢ ነው፡፡
- 16. "የፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች" ማለት በፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ የተደነገጉት የፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች ናቸው፡፡
- 17. "ጠቅላላ ገቢ" ማለት ወጪዎች ተቀናሽ ከመደረጋቸው በፊት አንድ ሰው ያገኘው በሠንጠረዥ "ለ" ወይም "ሐ" ሥር የሚወድቅ ጠቅላላ ገቢ ነው፡፡
- 18. "የማይንቀሳቀስ ንብረት" ማለት በዚህ አዋጅ በተደነገገው መሠረት በማዕድን ሀብት ላይ ያለን መብት ወይም የማዕድን መረጃን ይጨምራል፡፡
- 19. "ገቢ" ማለት መደበኛ ያልሆነ ገቢን ጨምሮ ከማንኛውም ምንጭ በጥሬ ገንዘብ ወይም በዓይነት የተገኘ ወይም በማንኛውም መንገድ ለግብር ከፋዩ የተከፈለው፤ በስሙ የተያዘለት ወይም የተቀበለው ማንኛውም የኢኮኖሚ ጥቅም ነው፡፡
- 20. "ራሱን የቻለ ሥራ ተቋራጭ" ማለት ሥራውን በአመዛኙ በራሱ የመምራትና የመቆጣጠር በቂ ሥልጣን በሚሰጠው ውል መሠረት አገልግሎት የሚሰጥ ግለሰብ ነው፡፡
- 21. "ወለድ" ማለት ገንዘብን ለመጠቀም ወይም የክፍያ ጊዜን ለማራዘም በየጊዜው ወይም በአንድ ጊዜ የሚከፈል ገንዘብ ሲሆን ቅናሽን፤ ፕሪሚየምን ወይም ሌሎች ተመሳሳይ ክፍያዎችንም ይጨምራል፡፡
- 22. "የሥራ አመራር ክፍያ" ማለት ለሥራ አመራር ወይም አስተዳደራዊ አገልግሎት የሚከፈል ክፍያ ሲሆን ከመቀጠር የሚገኝ ገቢን አይጨምርም፡፡

23. "መቀበል" የሚከተሉትን ያጠቃልላል፡፡

ሀ. ግብር ከፋዩ በሚያቀርበው ጥያቄ ወይም በሕግ መሠረት ገንዘቡ ግብር ከፋዩ ለሚፈልገው ጉዳይ ሲውል፤

ለ. ለግብር ከፋዩ ጥቅም ተብሎ ገንዘቡ መልሶ ሥራ ላይ ሲውል ወይም ሲጠራቀም ወይም ደግሞ ለካፒታል ማሳደጊያ ሲውል፤

ሐ. ለግብር ከፋዩ ጥቅም ወደ ባንክ ሂሳብ ውስጥ ሲገባ ወይም ወደ መጠባበቂያ ገንዘብ ሲዘዋወር፤ ወይም

መ. በሌላ በማናቸውም መልኩ ለግብር ከፋዩ የተያዘለት ሲሆን፤

24. "ሮያሊቲ" ማለት

ሀ. በመለስተኛ፣ በባሕላዊና በኮንስትራክሽን ማዕድን ማምረት ባለፍቃዶች የሚከፈል ታክስ ፣

ለ. በክልሉ የመዝናኛ አገልግሎትን በመስጠት ከሚገኝ ገቢ ላይ የሚከፈል ታክስ፤

ሐ. ከደን የሚገኝ ሮያሊቲ ናቸው፡፡

25. "የግብር ዓመት" ማለት

ሀ. በግለሰብ ሲሆን፤ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማስታወቂያ ፈቃድ ካልሰጠ እና በዚሁ ጽሑፍ ማስታወቂያው የተወሰኑትን ቅድመ-ሁኔታዎች በማሟላት ግለሰቡ የራሱን የሂሳብ ዓመት ካልተጠቀመ በስተቀር፤ ለግለሰብ ሲሆን ከሐምሌ 1 ቀን እስከ ሰኔ 30 ቀን ያለው የአንድ ዓመት ጊዜ ነው፡፡

ለ. ለድርጅት ሲሆን የድርጅቱ የሂሳብ ዓመት፤ ወይም

ሐ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 የተወሰነው የመሸጋገሪያ የሂሳብ ዓመት ነው፡፡

26. "ግብር ከፋይ" ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ የተጣለበት ሰው ነው፡፡

27. "የቴክኒክ ክፍያ" ማለት ለቴክኒካዊ፣ ሙያዊ፣ ወይም ለማማከር አገልግሎት የሚከፈል ክፍያ ሲሆን፤ የቴክኒክ ወይም ሌሎች ባለሙያዎችን ለመጠቀም የሚከፈል ክፍያን ይጨምራል፡፡

28. "የንግድ ዕቃ" የሚከተሉትንም ይጨምራል፡፡

ሀ. ማንኛውም የተመረተ፣ የተፈበረከ፣ የተገዛ ወይም ለማምረት፣ ለመሸጥ ወይም ለመለወጥ በማናቸውም ሁኔታ የተገኘ ዕቃ፤

ለ. በማምረት ወይም በመፈብረክ ሂደት ውስጥ ጥቅም

ላይ የሚውል ማንኛውም ጥሬ ዕቃ ወይም አላቂ ዕቃ፤ ወይም

ሐ. ለጭነት ወይም ለሥራ የሚያገለግሉ እንስሳትን ሳይጨምር ማንኛውም እንስሳ

29. "ዋና ባለቤትነት" ማለት በድርጅት ውስጥ በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ ግንኙነት ባለው ድርጅት ወይም ድርጅቶች ወይም በግለሰቦች አማካኝነት ወይም በግለሰብ ባለቤትነት ጋር ባልሆነ ተቋም አማካኝነት የተያዘ የባለቤትነት ጥቅም ነው፡፡

30. "ግብር ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው" ማለት ከሚከፍለው ክፍያ ላይ በዚህ አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ግብር ቀንሶ የማስቀረት ኃላፊነት ያለበት ሰው ሲሆን፤ በዚህ አዋጅ መሠረት ከሚያገኘው ክፍያ ላይ ግብር ራሱ ቀንሶ የማስቀረት ኃላፊነት ያለበትንም ሰው ይጨምራል፡፡

31. "ግብር ተቀናሽ የሚደረግበት ገቢ" ማለት በዚህ አዋጅ ክፍል አሥር መሠረት ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ማለት ነው፡፡

3. የግብር ከፋይ ደረጃዎች

1. ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል የሚከተሉት የግብር ከፋይ ደረጃዎች ይኖራሉ፡፡

ሀ. የደረጃ "ሀ" ግብር ከፋይ፤

1. ድርጅት፤ ወይም

2. ጠቅላላ ዓመታዊ ገቢው ብር 1,000,000 (አንድ ሚሊዮን) ብር ወይም ከዚህ በላይ የሆነ ማንኛውም ሌላ ሰው

ለ. የደረጃ "ለ" ግብር ከፋይ የሚባለው ኩባንያን ሳይጨምር ዓመታዊ ጠቅላላ ገቢው ከብር 1,000,000 (አንድ ሚሊዮን) ብር የሚያንስ ነገር ግን ብር 500,000 (አምስት መቶ ሺ) ብር እና ከዚያ በላይ የሆነ

ሐ. ደረጃ "ሐ" ግብር ከፋይ የሚባለው ኩባንያን ሳይጨምር ዓመታዊ ጠቅላላ ገቢው ከብር 500,000 (አምስት መቶ ሺ) ብር የሚያንስ ሰው ነው፡፡

2. የታክስ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ የሚያሳውቀውን ግብር ወይም የሚያገኘውን ሌላ መረጃ መሠረት በማድረግ ለግብር ዓመቱ የግብር ከፋዩ ደረጃ የተለወጠ መሆን አለመሆኑን ይወስናል፡፡

3. ቢሮው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተውንና ግብር ከፋዮችን የደረጃ "ሀ" የደረጃ "ለ" ወይም የደረጃ "ሐ"

ግብር ከፋይ ብሎ ለመመደብ የሚያስችለውን ዓመታዊ ጠቅላላ የገቢ መጠን በኢኮኖሚ ጥናት ላይ በመመስረት ቢያንስ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ መሻሻል አለበት።

4. በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2)፣(3)፣(4) እና (5) ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፤ "በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት" የሚባለው ማናቸውም ሰው የንግድ ሥራውን በሙሉ ወይም በከፊል የሚያከናውንበት ቋሚ የንግድ ሥራ ቦታ ነው።

2. ከዚህ በታች የተዘረዘሩት በቋሚነት የሚሠሩ ድርጅት ተደርገው ይወሰዳሉ፡-

ሀ. ዋነኛ ተግባሩ የድርጅቱ አገናኝ ሆኖ ከሚያገለግለው ጽሕፈት ቤት በስተቀር የአስተዳደር ሥራ የሚከናወንበት ቦታ፤ ቢሮ፤ ፋብሪካ፤ መጋዘን ወይም ወርክሾፕ፤

ለ. የማዕድን ማምረቻ ሥፍራ፤ የነዳጅ ወይም የጋዝ ጉድጓድ፤ የግንባታ ጠጠር ማምረቻ፤ ወይም ሌላ ማናቸውም የተፈጥሮ ሀብት ፍለጋ፤ ወይም ማምረት ሥራ የሚከናወንበት ቦታ፤

ሐ. ለአንድ ወይም ለተያያዙ ፕሮጀክቶች በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ከ183 (አንድ መቶ ሰማንያ ሦስት) ቀናት በላይ ለሆነ ጊዜ ተቀጣሪዎችን ወይም ሌሎች ሠራተኞችን በመመደብ የምክር አገልግሎትን ጨምሮ ሌሎች ማናቸውም አገልግሎቶች የሚሰጡበት ቦታ፤

3. የግንባታው ሥራ፤ ፕሮጀክቱ ወይም የሥራ እንቅስቃሴው ከ183 (አንድ መቶ ሰማንያ ሦስት) ቀናት በላይ የሚቆይ እስከሆነ ድረስ የህንፃ ግንባታ ሥራ የሚከናወንበት ሥፍራ፤ የግንባታ፤ የመገጣጠም ወይም የተከላ ፕሮጀክት ወይም ከእነዚህ ጋር የተገናኙ የቁጥጥር ሥራዎች በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ተደርገው ይወሰዳሉ።

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) እና (2) የተደነገገው ቢኖርም ራሱን ችሎ የሚሠራ ወኪል በመደበኛ የንግድ ሥራ አካሄድ ከሚያከናውነው ተግባር

በስተቀር ማናቸውም ሰው "ወኪይ" ተብሎ ለሚጠራ ሌላ ሰው ወኪል በመሆን በሌላ ሰው ስም የሚሰራ በሚሆንበት ጊዜ ወኪሉ የወኪሉ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ነው የሚባለው፤

ሀ. በወኪሉ ስም በቋሚነት ውሎችን የሚደራደር፤ ወይም ለ. በወኪሉ ስም የንግድ ዕቃዎችን ለማስረከብ አከማችቶ የሚይዝ ከሆነ ነው።

5. በዚህ አንቀጽ "ራሱን ችሎ የሚሠራ ወኪል" ማለት በሚወክለው ሰው ቁጥጥር ስር ሳይሆን ራሱን ችሎ የሚሠራ ደላላ፤ የኮሚሽን ወኪል ወይም ሌላ ወኪል ሲሆን፤ የንግድ ወይም የፋይናንስ ግንኙነታቸው ራሳቸውን ችለው ከሚሠሩ ሰዎች የተለየ የሆነውን በብቸኝነት ወይም በዋነኝነት ለአንድ ሰው ወኪል በመሆን የሚሠሩትን አይጨምርም።

5. ነዋሪነት

1. የሚከተሉት የክልሉ ነዋሪዎች ናቸው፡፡

ሀ. ነዋሪ የሆነ ግለሰብ፤

ለ. ነዋሪ የሆነ ድርጅት፤

ሐ. በክልሉ የከተማው እና የገጠር አስተዳደር ነዋሪ የሆነ፤

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆነው፤ አንድ ግለሰብ በክልሉ ነዋሪ ነው የሚባለው፡-

ሀ. በክልሉ ውስጥ ቋሚ የመኖሪያ አድራሻ ያለው፤

ለ. በክልሉ ውስጥ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ሳያቋርጥ ወይም በመመላለስ ከ183 (አንድ መቶ ሰማንያ ሶስት) ቀናት በላይ የኖረ ግለሰብ።

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት "የተያዘው የግብር ዓመት" ተብሎ ለሚጠቀሰው ለአንድ የግብር ዓመት ነዋሪ የሆነ ግለሰብ ባለፈው የግብር ዓመት ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነ በተያዘው የግብር ዓመት እንደነዋሪ ሆኖ የሚቆጠረው ለመጀመሪያ ጊዜ በክልሉ ውስጥ መኖር ከጀመረበት ቀን አንስቶ ነው።

4. አንድ ግለሰብ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት በተያዘው የግብር ዓመት ነዋሪ ሆኖ፤ ነገር ግን በሚቀጥለው የግብር ዓመት ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነ፤ በተያዘው የግብር ዓመት እንደ ነዋሪ ሆኖ የሚቆጠረው ግለሰቡ ለመጨረሻ ጊዜ በክልሉ ውስጥ ከኖረበት ቀን በፊት ላለው ጊዜ ነው።

5. አንድ ድርጅት በክልሉ ነዋሪ ነው የሚባለው፡-

ሀ. በክልሉ ውስጥ የተቋቋመ ወይም የተመሠረተ እንደሆነ፤

ለ. ወሳኝ የሆነ አመራር የሚያካሂድበት ሥፍራ በክልሉ ውስጥ ያለው እንደሆነ፤ ነው ፤

ሐ. በውጭ አገር ሕግ መሠረት የተቋቋመ ድርጅት ወይም ማናቸውም የመንግሥት የልማት ሥራ ድርጅት ወይም የገንዘብ ድርጅት በውጭ አገር ያለን አካል በመወከል በክልሉ ውስጥ የንግድ ሥራ የሚያካሂደውን ይጨምራል፤

6. በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ድርጅትና ኩባንያ በክልሉ ቅርንጫፍ ወይም ለተወሰነ ጊዜ ነዋሪ የሆነ ድርጅት ነው፡፡

7. ነዋሪ ያልሆነ ሰው የሚባለው ማንኛውም በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ነው፡፡

6. የገቢ ምንጭ

1. አንድ ተቀጣሪ ከመቀጠር የሚያገኘው ገቢ በክልሉ የመነጨ ነው የሚባለው፡-

ሀ. ክፍያው የሚፈጸምበት ሥፍራ ግምት ውስጥ ሳይገባ በክልሉ ውስጥ ከሚከናወን የቅጥር አገልግሎት የተገኘ ገቢ፤ ወይም

ለ. የቅጥር አገልግሎቱ የትም ቢከናወን በክልሉ መንግሥት ወይም በክልሉ መንግሥት ስም ክፍያው ለተቀጣሪው ከተፈፀመ፤

2. በቋሚነት በሚሰራ ድርጅቱ አማካይነት ከኢትዮጵያ ውጭ ወይም ከክልሉ ውጭ የሚያገኘውን ገቢ ሳይጨምር፤ በክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው በክልሉ ውስጥ የሚያፈራው የንግድ ሥራ ገቢ ከክልሉ ውስጥ የተገኘ ገቢ ይሆናል፡፡

3. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው የንግድ ሥራ ገቢ ክልሉ ውስጥ የተገኘ ነው የሚባለው፡-

ሀ. ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካይነት በክልሉ ውስጥ ከሚያካሂደው ንግድ የተገኘ ገቢ ሲሆን፤

ለ. በክልሉ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነው ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅቱ አማካይነት ከሚሸጣቸው እቃዎች ወይም ሸቀጦች ጋር አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ

የሆኑ እቃዎችን ወይም ሸቀጦችን በክልሉ ውስጥ በመሸጥ የሚያገኘው ገቢ፤

ሐ. በክልሉ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነው ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅቱ ከሚያከናውናቸው የንግድ ሥራዎች ጋር አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ ሌሎች የንግድ እንቅስቃሴዎችን ክልሉ ውስጥ በማከናወን የሚያገኘው ገቢ፤

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)፤(2) እና (3) የተመለከተው ቢኖርም፤ የሚከተሉት ገቢዎች በክልሉ ውስጥ የመነጨ ገቢዎች ናቸው፡-

ሀ. የሚከተሉትን ንብረቶች በማከራየት የሚገኝ ገቢ፡-

1. በክልሉ ውስጥ የሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት፤ ወይም
2. በአንቀጽ 50 መሠረት ግብር የሚከፈልበት በክልሉ ውስጥ የሚገኝ የሚንቀሳቀስ ንብረት፤

ለ. የሚከተሉትን ንብረቶች በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ፡-

1. በክልሉ ውስጥ የሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት፤
2. ከ50% በላይ በሚሆነው በንብረቱ ዋጋ ላይ ያለው ጥቅም በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑ የተዛመዱ ድርጅቶች የተያዘ በሚሆንበት ጊዜ በክልሉ ውስጥ የሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ ጥቅም፤

ሐ. በክልሉ ውስጥ ከሚከናወን የመዝናኛ ወይም ስፖርታዊ እንቅስቃሴ የሚገኝ ገቢ፤

መ. በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የሚከፈልበትን ወለድ፣ሮያሊቲ፣ የሥራ አመራር ክፍያ ወይም የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ በሚመለከት፡-

1. በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካይነት ውጭ ሀገር ለሚያካሂደው የንግድ ሥራ ያወጣውን ወጪ ሳይጨምር፤ በክልሉ ነዋሪ ለሆነ ሰው የሚፈጽመው ክፍያ፤
2. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በክልሉ ውስጥ ባለው ቋሚነት የሚሠራ ድርጅቱ አማካይነት በክልሉ ውስጥ ለሚያካሂደው የንግድ ሥራ እንደወጣ ወጪ የሚፈጽመው ክፍያ፤

7. የተፈጻሚነት ወሰን

1. ይህ አዋጅ በክልሉ ውስጥ ነዋሪ የሆነ ሰው በክልሉ ውስጥ፤ በማናቸውም ሌላ ክልል እና የዓለም ክፍል በሚያገኙት ገቢ ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

2. በክልሉ ውስጥ ነዋሪ ያልሆኑ ሰዎችን በተመለከተ አዋጁ ተፈጻሚ የሚሆነው በክልሉ ውስጥ በሚያገኙት ገቢ ላይ ነው፡፡

8. የገቢ ሠንጠረዦች

1. በሚከተሉት ሠንጠረዦች መሠረት በዚህ አዋጅ የተደነገገው የገቢ ግብር ይከፋፈላል፡-
 - ሀ. ሠንጠረዥ "ሀ" ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ፤
 - ለ. ሠንጠረዥ "ለ" ከቤት ኪራይ የሚገኝ ገቢ፤
 - ሐ. ሠንጠረዥ "ሐ" ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ፤
 - መ. ሠንጠረዥ "መ" ሌሎች ገቢዎች፤
 - ሠ. ሠንጠረዥ "ሠ" ከገቢ ግብር ነፃ የሆኑ ገቢዎች፤
2. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 53(2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ በአንድ ሠንጠረዥ ውስጥ ከሚወድቁ ከተለያዩ የገቢ ምንጮች ገቢ ያገኝ እንደሆነ ሁሉም ገቢዎች ተጣምረው በዚያው ሠንጠረዥ ሥር የዓመቱን ግብር ይከፍላል፡፡

9. የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ

ማንኛውም ገቢ የሚያገኝ ሰው በዚህ አዋጅና በታክስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

ክፍል ሁለት

ሠንጠረዥ "ሀ"፣ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ

10. ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ስለመጣል

1. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 72 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ማንኛውም ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከመቀጠር ከሚያገኘው ጠቅላላ የወር ወይም የወሩ ክፍል ገቢ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 በተወሰኑት መጣኔዎች መሠረት በእያንዳንዱ ወር ግብር ይከፍላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ከመቀጠር በሚገኝ ወርህዊ ገቢ ላይ የሚጣለው የገቢ ግብር ተቀጣሪው በአንድ ወር ውስጥ በሚያገኘው ጠቅላላ ወርሃዊ ገቢ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 መሠረት ተፈጻሚ የሚሆነውን መጣኔ መሠረት በማድረግ ይሰላል፡፡
3. ተቀጣሪው በመቀጠር የሚገኘውን ገቢ ለማግኘት የሚያወጣው ማንኛውም ወጪ በተቀናሽ ሊያዝለት አይችልም፡፡

4. ለዚህ ሠንጠረዥና ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 75 አፈጻጸም ሲባል፤ በነሐሴና በጳጉሜ ወራት የሚከፈለው የቅጥር ገቢ ተደምሮ እንደ የአንድ ወር ደመወዝ ግብር ይከፈልበታል፡፡
5. በአንድ ተቀጣሪ ላይ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 71(1) ድንጋጌ ተፈጻሚ የተደረገ እንደሆነ በመቀጠር በተገኘው ገቢ ላይ ተቀጣሪው የክፍለው ታክስ የመጨረሻ ይሆናል፡፡ ተቀጣሪው በአንቀጽ 75 መሠረት ከተቀጣሪው የሚፈለገውን የገቢ ግብር ቀንሶ ያስቀረ እንደሆነ ግብሩ እንደተከፈለ ይቆጠራል፡፡

11. በመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ መጣኔዎች

ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ለሚጣለው ግብር ተፈጻሚ የሚሆኑት መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

በየወሩ ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ በብር	ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን መጣኔ
0-600	0%
601-1,650	10%
1,651-3,200	15%
3,201-5,250	20%
5,251-7,800	25%
7,801-10,900	30%
ከ10,900 በላይ	35%

12. ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፤ከመቀጠር የሚገኙ ገቢዎች ናቸው የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፡-
 - ሀ. ሠራተኛው ካለፈው፤ አሁን ካለው ወይም ወደፊት ከሚመጣው ቅጥር ጋር በተያያዘ የተቀበለው ደመወዝ፤ ምንዳ፤ አበል፤ ጉርሻ፤ ኮሚሽን፤ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ማበረታቻ ስጦታ ወይም ሌላ የአገልግሎት ዋጋ ክፍያ፤

- ለ. ያለፈን፣ የአሁኑን ወይም የወደፊትን ቅጥር አስመልክቶ ሠራተኛው የሚቀበለው የዓይነት ጥቅማ ጥቅም ዋጋ፤
- ሐ. ተቀጣሪው ከሥራ ሲቀነስ፣ ሥራውን ሲለቅ ወይም ሥራውን እንዲለቅ ለማግባባት የሚከፈል ገንዘብን ጨምሮ የሥራ ውል በመቋረጡ ምክንያት በፈቃደኝነት፣ በስምምነት ወይም በዳኝነት ውሳኔ መሠረት የተቀበለው ማንኛውም የገንዘብ መጠን፤
- 2. በመቀጠር የሚገኝ ገቢ ከግብር ነፃ የተደረገን ገቢ አይጨምርም፡፡
- 3. ማንኛውም ቀጣሪ ተቀጣሪው መክፈል የሚኖርበትን ግብር ከተቀጣሪው ገቢ ላይ ሳይቀንስ ራሱ ለተቀጣሪው በሙሉ ወይም በክፍል የክፈለለት እንደሆነ፣ በቀጣሪው የተከፈለው የግብር መጠን ተቀጣሪው ከመቀጠር ከሚያገኘው ግብር በሚከፈልበት የገንዘብ መጠን ላይ ተደምሮ ግብሩ ይሰላል፡፡
- 4. የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት ከደመወዝ ሌላ በዓይነት የሚሰጡ ጥቅማጥቅሞች ዋጋ የሚወሰንበትንና ግብር የሚከፈልበትን ሁኔታ አስመልክቶ ደንብ ያወጣል፡፡

ክፍል ሦስት

ሠንጠረዥ "ለ" ከቤት ኪራይ የሚገኝ ገቢ

13. ከቤት ኪራይ በሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ስለመጣል

- 1. ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 በተመለከተው ምጣኔ ወይም ምጣኔዎች መሠረት በእያንዳንዱ የግብር ዓመት የኪራይ ገቢ ግብር ይከፍላል፡፡
- 2. በግብር ዓመቱ አንድ ግብር ከፋይ ከቤት ኪራይ በሚያገኘው ገቢ ላይ የሚከፈለው ግብር በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 ሥር የተመለከቱትን መጣኔዎች ግብር በሚከፈልበት ዓመታዊ ገቢ ላይ ተፈፃሚ በማድረግ ይሰላል፡፡
- 3. ይህ ሠንጠረዥ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 50 መሠረት የኪራይ ገቢ ግብር ለሚከፈልበት ገቢ ተፈፃሚነት አይኖረውም፡፡

14. የኪራይ ገቢ ግብር መጣኔዎች

- 1. በድርጅቶች የኪራይ ገቢ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የግብር መጣኔ 30% (ሰላሳ በመቶ) ነው፡፡
- 2. በግለሰቦች የኪራይ ገቢ ላይ ተፈፃሚ የሚሆኑት መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ግብር የሚከፈልበት የኪራይ ገቢ በዓመት	የኪራይ ገቢ ግብር መጣኔ
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	25%
93,601-130,800	30%
ከ130,800 በላይ	35%

15. ግብር የሚከፈልበት የኪራይ ገቢ

- 1. የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት የግብር ዓመቱ የኪራይ ገቢ ነው የሚባለው ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ ውስጥ ቤት በማከራየት ካገኘው ጠቅላላ ዓመታዊ ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ የተፈቀደው ጠቅላላ ወጪ ተቀናሽ ተደርጎ የሚቀረው ገቢ ነው፡፡
- 2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆነው፣ አንድ ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ቤት በማከራየት የሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ. የኪራይ ዋጋ ጭማሪን ወይም ተመሳሳይ ክፍያዎችን ጨምሮ፣ በኪራይ ውሉ መሠረት ግብር ከፋዩ በዓመቱ የሚያገኘው ማንኛውም የገንዘብ መጠን፤

ለ. በኪራይ ውሉ መሠረት ተከራዩ አከራዩን በመወከል በግብር ዓመቱ ለሌሎች የሚከፍላቸው ክፍያዎች፤

ሐ. ግብር ከፋዩ ጉዳቱን ለማስተካከል ያልተጠቀመበት እና በቤቱ ላይ ለሚደርሰው ጉዳት ማስተካከያ ይሆን ዘንድ የያዘው እና በግብር ዓመቱ ለግብር ከፋዩ ገቢ የተደረገው ማንኛውም ቦንድ፣ ዋስትና ወይም ተመሳሳይ የገንዘብ መጠን፤

መ. ለታክስ ከፋዩ ከሚከፈለው ኪራይ በተጨማሪ በኪራዩ ውል መሠረት ተከራዩ ራሱ ለቤቱ እድሳት ወይም ማሻሻያ የሚያወጣው ገንዘብ፤

3. ግብር ከፋዩ ቤቱን ያከራየው ከዕቃዎች ጋር በሚሆንበት ጊዜ፣ ያገኘው ጠቅላላ ገቢ ከዕቃዎቹ የተገኘውን የኪራይ ገቢም ያጠቃልላል፡፡

4. ግብር ከፋዩ ቤት በማከራየት የሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ከገቢ ግብር ነጻ የሆነን ገቢ አይጨምርም፡፡

5. በአንድ የግብር ዓመት የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ የሌለበት ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ የሚከተሉት ወጪዎች በተቀናሽ ይይዛሉ፡-

ሀ. ታክስን ሳይጨምር ለመሬቱ ወይም ከተከራየው ቤት ጋር በተገናኘ ግብር ከፋዩ ለመንግሥት ወይም ለከተማ አስተዳደር በግብር ዓመቱ ውስጥ የከፈላቸው ክፍያዎች፤

ለ. ለቤቶች፣ ለቤት ዕቃና መሣሪያ ማደሻ፣መጠገኛና ለእርጅና መተኪያ የሚሆን ከቤት፣ ከቤት ዕቃ እና ከመሳሪያ ኪራይ ከሚገኘው ጠቅላላ ገንዘብ ላይ ሃምሳ በመቶ፤

6. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 5 ድንጋጌ በማናቸውም ምክንያት በዚህ አዋጅ መሠረት የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ላለባቸው ግብር ከፋዮች ተፈፃሚ ሊሆን አይችልም፡፡

7. የሂሳብ መዝገብ የሚይዝ ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ ገቢውን ለማግኘት የወጣና በግብር ከፋዩ የተከፈለ አስፈላጊ የሆነ ወጪተቀናሽ የሚደረግ ሲሆን፣ ይህም ወጪ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ. ቤቱ ያረፈበት መሬት ኪራይ፤

ለ. የጥገና ወጪ፤

ሐ. የቤቱ፣ የቤት ዕቃዎችና የመሣሪያዎች የእርጅና ቅናሽ፤

መ. ወለድና የመድን አረቦን፤

ሠ. ታክስን ሳይጨምር ለመሬቱ ወይም ከተከራየው ቤት ጋር በተገናኘ ግብር ከፋዩ ለመንግሥት ወይም ለከተማ አስተዳደር የከፈላቸው ክፍያዎች፤

16. የተከራይ አከራዮች

1. የተከራይ አከራይ በግብር ዓመቱ ያገኘው ግብር የሚከፈልበት ገቢ ነው የሚባለው የተከራይ አከራዩ በግብር ዓመቱ ከተቀበለውጠቅላላ የኪራይ ገቢ ላይ ለዋናው አከራይ የሚከፍለው ኪራይ እንዲሁም ገቢውን ለማግኘት ያወጣቸው ሌሎች አስፈላጊ ወጪዎች ከተቀነሱ በኋላ የሚቀረው ገንዘብ ነው፡፡

2. ተከራይ የተከራየውን ቤት መልሶ እንዲያከራይ የሚፈቅድ የቤት ባለቤት ተከራዩ ግብሩን ሳይከፍል ቢቀር ስለእርሱ ሆኖ ግብሩን የመክፈል ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡

17. የሚከራይ አዲስ ቤትን ስለማሳወቅ

1. ለኪራይ የሚሰራ ቤት ተሰርቶ እንዳለቀ ወይም ቤቱ እንደተከራየ፣ ከሁለቱ በሚቀድመው ጊዜ የቤቱ ባለቤትና የቤቱ ሥራ ተቋራጭ የቤቱ ግንባታ የተጠናቀቀ ወይም የተከራየ መሆኑን ከቤቱ ኪራይ በሚገኘው ገቢ ላይ የሚፈለገውን ግብር መክፈል ያለበትን ሰው ስም፣ አድራሻና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፣ በአስራ አምስት ቀናት ውስጥ ቤቱ ለሚገኝበት ወረዳ አስተዳደር እና ለገቢዎች ባለሥልጣን ማስታወቅ አለበት፡፡

2. የወረዳ አስተዳደሩ በማስታወቂያው መሠረት የተገኘውን መረጃ ለባለሥልጣኑ መግለጽ አለበት፡፡

ክፍል አራት

ሠንጠረዥ ሐ፣ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ

ምዕራፍ አንድ

ከንግድ ሥራዎች በሚገኝ ገቢ ላይ ግብርን ስለመጣል

18. ከንግድ ሥራ ገቢ ላይ ግብርን ስለመጣል

1. በዚህ ክፍል የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ያለው ሰው በእያንዳንዱ የግብር ዓመት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 በተመለከተው መጣኔ ወይም መጣኔዎች መሠረት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ይከፍላል፡፡

2. አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት የሚከፍለው የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የሚሰላው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 የተመለከተው መጣኔ ወይም መጣኔዎች በግብር ከፋዩ የግብር ዓመት ግብር የሚከፈልበት ገቢ ላይ ተፈፃሚ

እንዲሆኑ በማድረግ ነው፡፡

19. ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ መጣኔዎች

1. በግለሰብ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑት የንግድ ሥራ ገቢ መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ከንግድ ሥራ የሚገኝ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በዓመት	የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔ
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	25%
93,601-130,800	30%
ከ130,800 በላይ	35%

2.

ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችም ግብር የሚከፍሉት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ሥር በተመለከቱት ምጣኔዎች መሠረት ይሆናል፡፡

3. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም "ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ" በክልሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝን ለማቋቋም በወጣው የመስተዳድር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 41/2004 የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል፡፡

20. ግብር የሚከፈልበት የንግድ ሥራ ገቢ

1. የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ የንግድ ሥራ ገቢ ነው የሚባለው ከንግድ ሥራ ከተገኘ ጠቅላላ የግብር ዓመቱ ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ የተፈቀዱት ወጪዎች ተቀናሽ ከተደረጉ በኋላ የሚገኘው የገቢ መጠን ነው፡፡
2. በዚህ አዋጅ ሌሎች ድንጋጌዎች፣ የመስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣቸው ደንቦች እና ቢሮው በሚያወጣቸው መመሪያዎች የተመለከቱት እንደተጠበቁ ሆነው፣ የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት የግብር ዓመቱ ገቢ የሚወሰነው ግብር ከፋዩ በፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች መሠረት በሚያዘጋጀው የትርፍና ኪሳራ ወይም የገቢ መግለጫ

ላይ በመመስረት ይሆናል፡፡

21. የንግድ ሥራ ገቢ

1. የዚህ አዋጅ ሌሎች ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ በአንድ የግብር ዓመት የአንድ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ከፋይ የንግድ ሥራ ገቢ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ. ከመቀጠር የሚገኝ ገቢን ሳይጨምር ግብር ከፋዩ ዕቃዎችን በመሸጥና በመለወጥ እንዲሁም አገልግሎቶችን በመስጠት የሚያገኘውን የገንዘብ መጠን ጨምሮ በግብር ዓመቱ ከንግድ ሥራ ያገኘው ጠቅላላ ገንዘብ መጠን፣

ለ. ለንግድ የሚውል ዕቃን ሳይጨምር በግብር ዓመቱ የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ የገንዘብ መጠን፣

ሐ. በዚህ አዋጅ መሠረት ለግብር ዓመቱ የግብር ከፋዩ ገቢ ተደርጎ የሚወሰድ ሌላ ማንኛውም የገንዘብ መጠን፣

2. ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ ከገቢ ግብር ነፃ የተደረገን ገቢ አይጨምርም፡፡

3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ለ) መሠረት በንግድ ሥራ ገቢ ውስጥ የሚካተተው የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ ከንግድ ሥራ ሀብቱ የመዝገብ ዋጋ በላይ የሆነው የንግድ ሥራ ሀብቱ በሚተላለፍበት ጊዜ ከተላለፈው ሀብት የተገኘው ገቢ ነው፡፡

4. አንድ የንግድ ሥራ ሀብት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 51 መሠረት ግብር የሚከፈልበት ከሆነ፡-

ሀ. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ለ) መሠረት በንግድ ሥራ ገቢ ውስጥ የሚካተተውን የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኘውን ገቢ ለንግድ ሥራው ሀብት የተደረገው ወጪ ከንግድ ሥራው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚበልጠው የገንዘብ መጠን ሲሆን፣

ለ. ከወጪው በላይ በሚገኘው ጥቅም ላይ በአንቀጽ 51 መሠረት ግብር ይከፈልበታል፡፡

22. ተቀናሽ የሚደረጉ ወጪዎች

1. የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ በግብር ዓመቱ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ ለመወሰን በተቀናሽ የሚያዘጋጀው ወጪዎች የሚከተሉትን ይጨምራሉ፡-

ሀ. በንግድ ሥራው ገቢው ውስጥ የተካተቱትን ገቢዎች ለማግኘት፤ ለንግዱ ስራ ዋስትና ለመስጠትና የንግድ ሥራውን ለማስቀጠል በግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ ውስጥ የተደረጉ አስፈላጊ የሆኑ ወጪዎች፤

ለ. በፋይናንስ ሪፖርት ደረጃዎች በተመለከተው መሠረት የተሠላ በግብር ዓመቱ በግብር ከፋዩ ለተሸጠ የንግድ ዕቃ የወጣ ወጪ፤

ሐ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 በሚወሰነው መሠረት የንግድ ሥራ ገቢን ለማግኘት ሥራ ላይ የዋሉ ዋጋቸው የሚቀንስ ንብረቶች እና ግዙፋዊ ሀልዎት ለሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች በግብር ዓመቱ የሚታሰበው ጠቅላላ የእርጅና ቅናሽ፤

መ. ግብር ከፋዩ የንግድ ዕቃን ሳይጨምር በግብር ዘመኑ የንግድ ሥራ ሀብትን ሲሸጥ ወይም ሲለውጥ የሚገጥመው ኪሳራ፤

ሠ. ለግብር ዘመኑ በዚህ አዋጅ መሠረት ለግብር ከፋዩ በተቀናሽነት የሚፈቀድ ሌላ ማናቸውም ወጪ፤

2. ግብር የሚከፈልበት ሃብት ዋጋው የሚቀንስ ሀብት ካልሆነ በስተቀር፤ ግብር የሚከፈልበት ሃብት በሚተላለፍበት ጊዜ ለሚደርስ ኪሳራ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 51 ተፈጻሚ የሚሆን ሲሆን የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ(1) (መ) ግን ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

3. ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(መ) አፈጻጸም፤ የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚደርስ ኪሳራ የሚባለው ሀብቱ በተሸጠበት ጊዜ የሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ሀብቱ ከተላለፈበት ዋጋ በሚበልጠው የገንዘብ ልክ ነው፡፡

23. የወለድ ወጪ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ግብር ከፋዩ የወሰደውን ብድር ወይም ሌላ ዕዳ ወይም ያደረገውን ስምምነት የንግድ ገቢውን ለማግኘት ተግባር ያዋለው እንደሆነ ከዚህ ጋር በተያያዘ የተከፈለው ወለድ የግብር ከፋዩ ዓመታዊ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚወሰንበት ጊዜ እንደ ወጪ ይያዝላታል፡፡

2. ለሚከተሉት ወጪዎች ተቀናሽ አይፈቀድም፡
ሀ. ወለዱ በብሔራዊ ባንክ እና በንግድ ባንኮች መካከል በተደረገ ብድር ከሚታሰብ የወለድ መጣኔ 2% የሚበልጥ ከሆነ በተቀናሽ አይያዝም፤ ነገር ግን ወለዱ

በተቀናሽ የሚያዘው፡-

1. በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ዕውቅና ለተሰጠው የገንዘብ ተቋም የተከፈለ ወይም
2. በኢትዮጵያ ለሚገኙ ሰዎች ብድር እንዲሰጥ ለተፈቀደለት የውጭ ሀገር ባንክ፤ የተከፈለ ወይም የሚከፈል ከሆነ በተቀናሽ ይያዛል፡፡

ለ. የወለዱ ገቢ ግንኙነት ባለው ሰው የሠንጠረዥ “መ” ገቢ ውስጥ ካልተካተተ በስተቀር፤ አንድ ግብር ከፋይ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ግንኙነት ላለው ሰው የከፈለው ወይም የሚከፍለው ወለድ፤

24. ለበጎ አድራጎት ዓላማ የሚደረጉ ስጦታዎች

1. የግብር ከፋዩ ግብር የሚከፈልበት የግብር ዓመቱ ገቢ በሚወሰንበት ጊዜ ግብር ከፋዩ ያደረገው ስጦታ ተቀናሽ የሚደረገው ስጦታው ለሚከተሉት የተደረገ ሲሆን ነው፡-

ሀ. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ(3) ለተመለከተው የኢትዮጵያ የበጎ አድራጎት ድርጅት ወይም የኢትዮጵያ ማኅበር፤ ወይም

ለ. መንግሥት ባደረገው ጥሪ መሠረት ለልማት፤ የሀገሪቱን ሉዓላዊነትና የግዛት አንድነት ለማስከበር፤ ሰው ሰራሽ ወይም የተፈጥሮ አደጋ ወይም ወረርሽኝ ለመከላከል ወይም ለተመሳሳይ ጥሪዎች ምላሽ ለመስጠት የተደረገ ከሆነ፤ ነው፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለግብር ከፋዩ የሚፈቀደው ጠቅላላ ተቀናሽ ከግብር ከፋዩ ግብር የሚከፈልበት የግብር ዓመቱ ገቢ 10% (አሥር በመቶ) መብለጥ የለበትም፡፡

3. ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም “የኢትዮጵያ የበጎ አድራጎት ድርጅት” ወይም “የኢትዮጵያ ማኅበር” በበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት አዋጅ ቁጥር 621/2001 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡

25. የእርጅና ቅናሽ

1. የግብር ከፋዩን በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለመወሰን ግብር ከፋዩ ገቢውን ለማስገኘት በግብር ዓመቱ ጥቅም ላይ ላዋላቸው እና ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች እና ግዙፋዊ ሀልዎት ለሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች ዋጋቸው በቀነሰው የገንዘብ መጠን ልክ የእርጅና

ቅናሽ ለማድረግ ይፈቀድለታል፡፡

2. የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ፣ ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች እና ግዙፋዊ ሀልዎት ለሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች በየግብር ዓመቱ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ የመስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል፡፡
3. አንድ ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ በሙሉ የንግድ ሥራ ገቢውን ለማግኘት ዋጋቸው የሚቀንስ ሀብቶችን ወይም ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸውን ሀብቶች ያልተጠቀመ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ የሚሰላው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሆኖ፣ የንግድ ሀብቱ ጥቅም ላይ ያልዋለበት ዓመት ሂሳብ ተመጣጣኝ በሆነ መልኩ ከተቀነሰ በኋላ ነው፡፡
4. አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ ዋጋው የሚቀንስ ሀብት እና ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው ሀብት በከፊል የገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለማግኘት በከፊል ደግሞ ለሌላ አገልግሎት የተጠቀመበት እንደሆነ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት የሚደረገው ማስተካከያ ከግምት ውስጥ ገብቶ በንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የንግድ ሥራ ገቢውን ለማግኘት በዋለው መጠን የሚሰላ ይሆናል፡፡
5. አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ ዋጋው የሚቀንስን ሀብት እና ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት በከፊል የገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለማግኘት በከፊል ደግሞ ለሌላ አገልግሎት ከተጠቀመበት በኋላ ይህንን ሀብት በዚያው የግብር ዓመት ውስጥ የሸጠው ወይም የለወጠው እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22(1)(ለ) ወይም 22 (1)(መ) የተደነገገው የትርፍ ወይም የኪሳራ መጠን የሚሠላው የንግድ ሥራው ያጋጠመው የትርፍ ወይም የኪሳራ መጠን ለንግድ ሥራው ገቢ በነበረው አስተዋጽኦ መጠን ሚዛናዊ በሆነ መንገድ እየተከፋፈለ ይሆናል፡፡
6. ዋጋቸው የሚቀንስ ሀብቶች ወይም ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች የእርጅና ቅናሽ

መታሰብ የሚጀምረው ሀብቱ የንግድ ሥራ ገቢውን ለማስገኘት ለአገልግሎት ዝግጁ ከሆነበትና አገልግሎት መስጠት ከጀመረበት ቀን አንስቶ ሲሆን፣ በግብር ከፋዩ የተገነባ ህንፃ በሚሆንበት ጊዜ ተቆጣጣሪው ባለስልጣን ለግብር ከፋዩ የህንፃው ግንባታ መጠናቀቁን የሚያረጋግጥ የምስክር ወረቀት ከሰጠበት ቀን በፊት ሊሆን አይችልም፡፡

7. በዚህ አንቀጽ ውስጥ፡-

ሀ. “ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሃብቶች” ማለት በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ሥራ ገቢን ለማስገኘት የሚውሉ የሚከተሉት ሀብቶች ናቸው፡፡

1. የቅጅ መብት፣ ፓተንት፣ ዲዛይን ወይም ሞዴል፣ ፕላን፣ ምስጢራዊ ቀመር ወይም የአሠራር ሂደት፣ የንግድ ምልክት፣ ወይም ለተወሰነ ዘመን ብቻ የሚያገለግል ሌላ ተመሳሳይ ንብረት፣
2. የደንበኞች ዝርዝር፣ የሥርጭት መስመር ወይም የተለየ ስም፣ ምልክት ወይም ስዕል ወይም ለተወሰነ ዘመን ብቻ የሚያገለግል ሌላ ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ዘይቤ፣
3. ከአንድ ዓመት በላይ ሆኖ ለተወሰነ ጊዜ የሚያገለግል ከውል የሚመነጭ መብት (ወጪው አስቀድሞ የተከፈለንም ጨምሮ)፣
4. ማንኛውንም ግዙፋዊ ሀልዎት ያለውን የሚንቀሳቀስ ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለማግኘት የወጣን ወጪ ሳይጨምር፣ ከአንድ ዓመት በላይ ጥቅም የሚሰጥ ወጪ፤

ለ. ዋጋው የሚቀንስ ሀብት” ማለት የሚከተሉትን ሁኔታዎች የሚያሟላ ግዙፋዊ ሀልዎት ያለው የሚንቀሳቀስ ንብረት ሲሆን፣ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚደረግ ማሻሻያንም ይጨምራል፡፡

1. ከአንድ ዓመት የሚበልጥ የአገልግሎት ዘመን ያለው፣
2. በእርጅና ወይም ጊዜው በማለፉ ምክንያት ዋጋው ሊቀንስ የሚችል፤
3. በከፊል ወይም በሙሉ የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት ጥቅም ላይ የዋለ፤

ሐ. "በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚደረግ ማሻሻያ" ማለት ቤት ወይም ሌላ የቤቱ አካል የሚሆን ወይም ከቤቱ ጋር ለዘለቄታው የተያያዘ በቤቱ ላይ የሚደረግ ማንኛውም ጭማሪ ወይም ለውጥ ሲሆን መንገድን፣ መጋቢ መንገድ፣ የመኪና ማቆሚያ፣ አጥር ወይም ግንብን ይጨምራል፡፡

26. ኪሳራን ስለማሸጋገር

1. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚፈቀደውን ተቀናሽ ሳይጨምር፣ ለግብር ዓመቱ ተቀናሽ የሚደረገው ወጪግብር ከፋዩ በግብር ዘመኑ ካገኘው ጠቅላላ ገቢ ከበለጠ በብልጫ የታየው የገንዘብ መጠን ግብር ከፋዩ የደረሰበት ኪሳራ ይሆናል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ ኪሳራ ካጋጠመው፣ በግብር ዓመቱ የደረሰውን ኪሳራ ለሚቀጥለው የግብር ዓመት ለማሸጋገር ይችላል፤ ስለሆነም የግብር ከፋዩ የሚቀጥለው ዓመት ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ የተሸጋገረው ኪሳራ በተቀናሽነት ይያዛል፡፡
3. ግብር ከፋዩ ኪሳራውን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሙሉ በሙሉ መቀነስ ያልቻለ እንደሆነ ያልተቀነሰውን ኪሳራ ለሚቀጥለው የግብር ዓመት ማሸጋገር እና የተካካሰውን የገንዘብ መጠን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተገለጸው መሠረት በዚያው የግብር ዓመት ከተገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ በመቀነስ ኪሳራው ሙሉ በሙሉ ተቀናሽ ተደርጎ እስከሚያልቅ ድረስ ማሸጋገር የሚችል ሲሆን፣ ነገር ግን ግብር ከፋዩ የደረሰበትን ኪሳራ ኪሳራው ከተከሰተበት ዓመት መጨረሻ ጀምሮ ከሚቆጠሩ አምስት የግብር ዓመታት በላይ ማሸጋገር አይችልም፡፡
4. ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ለኪሳራ የተዳረገባቸው ሁለት ዓመታት ያሉ እና እያንዳንዱ ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የተሸጋገረ እንደሆነ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሌላ ማንኛውንም ተጨማሪ ኪሳራ እንዲያሸጋገር ሊፈቀድለት

አይችልም፡፡

5. ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ መሠረት ኪሳራ ሊያሸጋግር የሚችለው በገቢ ግብር ደንቡ በተመለከተው መሠረት ይሆናል፡፡

27. ተቀናሽ የማይደረጉ ወጪዎች እና ኪሳራዎች

1. በዚህ አዋጅ ከተደነገገው በስተቀር የሚከተሉት ወጪዎች በተቀናሽ አይያዙም፡-
 - ሀ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22(1)(ሐ) በተደነገገው አኳኋን ካልሆነ በስተቀር የካፒታልነት ባህርይ ያላቸው ወጪዎች፤
 - ለ. የኩባንያ አክሲዮን ወይም የሸርክና ማህበር መሠረት የሆነውን ካፒታል ለማሳደግ የሚወጣ ወጪ፤
 - ሐ. ከተቀጣሪው የወር ደመወዝ 15% (አሥራ አምስት መቶኛ) በላይ በፈቃደኝነት የሚደረግ የጡረታወይም የፕሮቬደንት ፈንድ መዋጮ፤
 - መ. የአክሲዮን ድርሻ እና የትርፍ ድርሻ ክፍፍል፤
 - ሠ. በመድን፣ በካሳ ወይም በዋስትና ውል መሠረት የተመለሰ ወይም ሊመለስ የሚችል ወጪ ወይም ኪሳራ፤
 - ረ. ማንኛውንም ሕግ ወይም ውል በመጣስ የሚጣል የገንዘብ ቅጣት ወይም የሚከፈል ካሳ፤
 - ሰ. ግብር ከፋዩ በሂሳብ መዝገቡ የሚይዘው በወቅቱ ወጪ ያልተደረገ ነገር ግን ለወደፊት የግብር ዓመት ለሚከሰቱ ወጪዎች ወይም ኪሳራዎች መጠባበቂያ ይሆን ዘንድ የሚያዝ ገንዘብ ወይም የመጠባበቂያ ሂሳብ፤
 - ሸ. በዚህ አዋጅ ወይም በፌዴራል የገቢ ግብር አዋጅ ወይም በውጭ ሀገር የታከሰ ሕግ መሠረት የተከፈለ የገቢ ግብር ወይም ተመላሽ የሚደረግ የተጨማሪ እሴት ታክስ፤
 - ቀ. መሥሪያ ቤቱን ወክሎ በተለያዩ ቦታዎች ለሚገኝ ተቀጣሪ ከተቀጣሪው ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ 10% (አሥር በመቶ) በላይ የሚከፈል የኃላፊነት አበል፤
 - በ. ከሚከተሉት በስተቀር ለመዝናኛ የሚወጣ ወጪ፤

1. የግብር ከፋዩ የንግድ ሥራ የመዝናኛ አገልግሎት መስጠት ሲሆን፤ ወይም
2. ቢሮው በመመሪያ ተቀናሽ እንዲደረግ በሚፈቅደው ልክ በማዕድን ማውጣት፤ በማኑፋክቸሪንግ ወይም በግብርና ሥራ የተሠማራ ቀጣሪ ሠራተኞችን ለማዝናናት የሚያወጣው ወጪ፤
- ተ. በአንቀጽ 24 ከተመለከተው ውጪ የሚደረግ ስጦታ ወይም እርዳታ፤
- ቸ. ግብር ከፋዩ ለራሱ የሚያወጣ የግል ወጪ፤
- ኀ. ግብር ከፋዩ አንድን የንግድ ሥራ ሃብት ግንኙነት ላለው ሰው ሲያስተላልፍ የሚደርስ ኪሳራ፤
- ነ. የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ተቀናሽ የማይደረጉ ናቸው የተባሉ ወጪዎች፡፡

2. በዚህ አንቀጽ "መዝናኛ" ማለት ለማንኛውም ሰው የሚቀርብ ምግብ፤ መጠጥ፤ ትንባሆ፤ ማረፊያ፤ መደሰቻ ወይም ማናቸውም ዓይነት መስተንግዶ ነው፡፡

ምዕራፍ ሁለት

የሂሳብ አያያዝ

28. የሂሳብ ዓመት

1. ይህ አንቀጽ በሚከተሉት ግብር ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡-
 - ሀ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 2(25)(ሀ) ለግብር ዓመት በተሰጠው ትርጉም መሠረት የራሱን የሂሳብ ዓመት እንደ ግብር ዓመት አድርጎ እንዲጠቀም ፈቃድ ለተሰጠው ግለሰብ ግብር ከፋይ፤
 - ለ. ለድርጅት፤
2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ለሚሆንበት ግብር ከፋይ የሂሳብ ዓመት ነው የሚባለው የግብር ከፋዩ ዓመታዊ የፋይናንስ ሂሳብ ሚዛን በሚዘጋበት ጊዜ የሚጠናቀቀው የአሥራ ሁለት ወራት ጊዜ ነው፡፡
3. ማንኛውም ግብር ከፋይ ከታከሰ ባለሥልጣኑ አስቀድሞ በጽሁፍ ፈቃድ ሳያገኝና ባለሥልጣኑ የሚያስቀምጣቸውን ቅድመ-ሁኔታዎች ሳያሟላ የሂሳብ ዓመቱን ለመቀየር አይችልም፡፡
4. ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 በተመለከተው

መሠረት ከተሰጠው ፈቃድ ጋር የተያያዘውን ማንኛውንም ቅድመ-ሁኔታ ሳያሟላ የቀረ እንደሆነ፤ ባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የሰጠውን ፈቃድ ሊሰርዘው ይችላል፡፡

5. የግብር ከፋዩ የሂሳብ ዓመት በንዑስ አንቀጽ (3) ወይም (4) መሠረት የተለወጠ እንደሆነ ለውጡ ከመደረጉ በፊት ባለው የግብር ዓመት እና አዲሱ የግብር ዓመት በሚጀምርበት ቀን መካከል ያለው ጊዜ "የመሸጋገሪያ ዓመት" በመባል የሚታወቅና ራሱን የቻለ የግብር ዓመት ተደርጎ ይወሰዳል፡፡
6. የግብር ከፋዩ የሂሳብ ዓመት ከበጀት ዓመቱ ጋር የማይገጥም በሚሆንበት ጊዜ ለሂሳብ ዓመቱ ተፈጻሚ የሚሆነው ሕግ በሂሳብ ዓመቱ ውስጥ በሚጠናቀቀው የበጀት ዓመት ተፈጻሚ የሚሆነው ሕግ ነው፡፡

29. የሂሳብ አያያዝ ዘዴን ስለመለወጥ

1. ግብር ከፋዩ የሂሳብ አያያዝ ዘዴውን ለመለወጥ ባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማመልከቻ ሊያቀርብ ይችላል፤ ባለሥልጣኑም ለውጡ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ በትክክል ለማስላት የሚያስፈልግ መሆኑን ሲያምንበት ግብር ከፋዩ የሂሳብ ዘዴውን ለመለወጥ ያቀረበውን ማመልከቻ መቀበሉን በጽሁፍ ሊያሳውቀው ይችላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የግብር ከፋዩ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ በሚለወጥበት የግብር ዓመት የግብር ከፋዩ የግብር ከፋይ ደረጃም የሚለወጥ ከሆነ፤ የግብር ከፋዩ ገቢ ሳይመዘገብ እንዳይቀር ወይም በድጋሚ እንዳይመዘገብ ለማድረግ በገቢ ርዕሶች፤ በተቀናሽ ወጪዎች ወይም በታከሰ ማካካሻ ሂሳቦች ላይ ከለውጡ ጋር በተያያዘ ተገቢውን ማስተካከያ ማድረግ አለበት፡፡

30. የማይሰበሰቡ ዕዳዎች

1. በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ ለመወሰን የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ የማይሰበሰበው ዕዳ ለግብር ከፋዩ በተቀናሽነት ይያዝላታል፤
 - ሀ. ከማይሰበሰበው ዕዳ ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ሂሳብ ቀደም ሲል የግብር ከፋዩ የንግድ ገቢ ሆኖ ተይዞ ከሆነ፤

ለ. ዕዳው ወይም የዕዳው የተወሰነ መጠን በሂሳብ አያያዝ ደረጃዎች መሠረት ከግብር ከፋዩ የሂሳብ መዝገብ ላይ ሲሰረዝ፤

ሐ. ዕዳውን ለማስመለስ የህግ እርምጃ ተወስዶ ዕዳው ሳይመለስ ሲቀር፤

2. ለግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ መሠረት በግብር ዘመኑ የሚፈቀደው የተቀናሽ ሂሳብ መጠን በግብር ከፋዩ የሂሳብ መዝገብ ከተሰረዘው የዕዳ መጠን መብለጥ አይኖርበትም፡፡

31. ለረጅም ጊዜ የሚቆዩ ውሎች

1. ለንግድ ሥራ ገቢ ግብር ሂሳቡን በተሰብሳቢና ተከፋይ ሂሳብ ዘዴ የሚይዝ ግብር ከፋይ ከተዋዋለው የረዥም ጊዜ ውል ውስጥ በግብር ዓመቱ የተጠናቀቀውን መቶኛ መሠረት በማድረግ ገቢውን በንግድ ገቢው ውስጥ ሲያካትት ወጪውም በዚያው መቶኛ ልክ በተቀናሽነት እንዲያዝለት ይደረጋል፡፡

2. በግብር ከፋዩ ለረጅም ጊዜ ከተደረገው ውል ውስጥ በግብር ዘመኑ የተጠናቀቀው በመቶኛ የሚወሰነው ግብር ከፋዩ በግብር ዘመኑ የወጣውን ወጪ ከአጠቃላይ የውሉ ወጪ ግምት ጋር በማነጻጸር ይሆናል፡፡

3. ግብር ከፋዩ ለረጅም ጊዜ ከተደረገ ውል ጋር ተያይዞ በውሉ የመጨረሻ ዓመት ኪሳራ የደረሰበት እና በአንቀጽ 26 መሠረት ኪሳራውን እንዲያሸጋግር የተፈቀደለት ቢሆንም ኪሳራውን ማሸጋገር ያልቻለ ሆኖ በውሉ ዘመን መጨረሻ በክልሉ የንግድ ሥራ መሥራት ያቆመ እንደሆነ ይህ ግብር ከፋይ የደረሰበት ኪሳራ ወደ ኋላ ተመልሶ በአምናው የግብር ዘመን በተቀናሽነት እንዲያዝለት ይደረጋል፡፡

4. ግብር ከፋዩ የደረሰበትን ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 በተመለከተው መሠረት ወደ ኋላ ተመልሶ ሙሉ በሙሉ በተቀናሽ ወጪነት እንዲያዝ ማድረግ ያልቻለ እንደሆነ፤ ያልተቀነሰው ኪሳራ ወደኋላ ተመልሶ ወደ አቻምናው ዓመት የሚሸጋገር ሆኖ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) በተመለከተው መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡

5. ግብር ከፋዩ በረዥም ጊዜ ውል ኪሳራ ደርሶበታል የሚባለው የሚከተሉት ሁለት ቅድመ-ሁኔታዎች

በአንድነት ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡፡

ሀ. የተጠናቀቀውን ሥራ በመቶኛ ለማስላት ዘዴ ዓላማ ሲባል በውሉ ይገኛል ተብሎ የተገመተው ግብር የሚከፈልበት ገቢ በእርግጠኛነት ከተገኘው ገቢ በልጦ ሲገኝ እና፤

ለ. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ(ሀ) መሠረት በብልጫ የታየው ገንዘብ በዚህ አንቀጽ መሠረት ተሰልቶ ከተደረሰበት ውሉ በተጠናቀቀበት የግብር ዓመት የንግድ ሥራ ገቢና ወጪው መካከል ካለው ልዩነት በልጦ ሲገኝ፤

6. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡

“ለረጅም ጊዜ የሚቆይ ውል” ማለት ሥራው ከተጀመረበት ጊዜ አንስቶ በ12 ወራት ውስጥ ይጠናቀቃል ተብሎ ከሚገመተው በስተቀር በተጀመረበት የግብር ዘመን ውስጥ ያልተጠናቀቀ የማምረት፤ የመትከል ወይም የግንባታ ሥራ እንዲሁም ከእነዚህ ጋር የተያያዘ አገልግሎት ነው፡፡

32. ለደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች ቀላል የታከሰ ሥርዓት

1. በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው፤ በግብር ዘመኑ ግብር የሚከፈልበት የደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች ገቢ የሚሰላው በዚህ አዋጅ መሠረት ነው፡፡

ሀ. ግብር ከፋዩ የንግድ ገቢውንና ተቀናሽ ወጪውን የሚይዘው በጥሬ ገንዘብ እንቅስቃሴ ላይ በተመሰረተ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ መሆን አለበት፡፡

ለ. ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈፃፀም ሲባል፤ ዋጋቸው ለሚቀንስ ንብረቶችና ግዙፋዊ ሀልዎች ለሌላቸው የግብር ከፋዩ የንግድ ሥራ ሀብቶች የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ 100% (መቶ ፐርሰንት) ሊሆን ይገባል፡፡

ሐ. በግብር ዘመኑ ለተገኙ የንግድ ዕቃዎች የወጣ ወጪ በተቀናሽነት ይያዛል፡፡

መ. በታከሰ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 17(2) የተመለከተው የሂሳብ መዛግብትን ይዞ የማቆያው ጊዜ እና የግብር ውሳኔን ለማሻሻል በታከሰ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 28 (2) (ለ) የተመለከተው ጊዜ ሶስት ዓመት ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሦስት
ድርጅቶች

33. አንድን ድርጅት በመቆጣጠር ረገድ የሚደረግ ለውጥ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ ድርጅት "የኪሳራ ዓመት" ተብሎ በሚጠቀሰው የግብር ዓመት የደረሰበት ኪሳራ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 ወይም አንቀጽ 43 መሠረት "የመሸጋገሪያ ዓመት" ተብሎ ወደሚጠቀሰው የሚቀጥለው ዓመት ሊያሸጋግር የሚችለው በኪሳራው ዓመት፣ በመሸጋገሪያው ዓመት እና በማናቸውም ጣልቃገብ ዓመታት የኩባንያውን ከ50%(ሃምሳ በመቶ) በላይ የሆነውን የዋና ባለቤትነት ድርሻ የያዘው ሰው ተመሳሳይ ሰው የሆነ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የኪሳራ መሸጋገርን መከልከል የማይቻለው፡-

ሀ. በኪሳራው ዓመት፣ በመሸጋገሪያው ዓመት እና በሁሉም ጣልቃገብ የግብር ዓመታት ድርጅቱ አንድ ዓይነት የንግድ ሥራ የሠራ እንደሆነ፣ ወይም

ለ. የድርጅቱ ዋና ባለቤትነት ከተለወጠም በኋላ የደረሰው ኪሣራ በወጪነት ተቀናሽ ተደርጎ እስከሚጠናቀቅ ድረስ፣ ድርጅቱ በአዲስ የንግድ ሥራ ያልተሠማራ እና ድርጅቱ ወይም የድርጅቱ አባላት በአዲስ የንግድ ሥራ ላይ የተሰማሩበት ዋነኛ ዓላማ የደረሰው ኪሣራ በአዲሱ የንግድ ሥራ ከተገኘው ገቢ ላይ ተቀናሽ እንዲሆን በማድረግ በድርጅቱ ሊከፈል የሚገባውን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ለማሳከስ ያልሆነ እንደሆነ ነው፡፡

ምዕራፍ አራት
የማዕድን ሥራዎች

34. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም ካላሰጠው በስተቀር በዚህ ምዕራፍ ሥር፡-

1. “ባሕላዊ የማዕድን ማምረት ሥራ” ማለት አብዛኛው ተግባር በእጅ የሚከናወን እና ተቀጣሪ ሠራተኛ የማይሳተፍበት በግለሰቦች ወይም በኅብረት ሥራ ማሕበራት የሚከናወን የማዕድን ማምረት ሥራ ነው፡፡

2. “የኮንስትራክሽን ማዕድን” ማለት ማናቸውም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ለኮንስትራክሽን በግብዓት የሚያገለግል እንደ ዕምነ በረድ፣ ግራናይት፣ ላይምስቶን፣ ባዛልት፣ አሸዋ፣ ጠጠር፣ ኢግኒምብራይትና የሸክላ አፈር የመሰለና ብረት ነክ ያልሆነ ሌላ ማዕድን ይጨምራል፡፡

3. “ሮያሊቲ” ማለት የማዕድን ሀብት ባለቤት ለሆነው መንግሥትና ሕዝብ ባለፍቃድ ከማዕድን ማምረቻ ቦታ ላይ ከሚያመርተው የማዕድን/ናት/ ምርት በየጊዜው መቶኛ እየተሰላ የማምረቻና ሪስክ ወጪን ሳይጨምር የሚከፍለው ክፍያ ነው፡፡

4. “መብትን ለማስተላለፍ የሚደረግ ስምምነት” ማለት የዚህ አዋጅ አንቀጽ 40 ተፈጻሚ የሚሆንበት ስምምነት ነው፡፡

5. “የልማት ወጪ” ማለት ዋጋው ለሚቀንስ ሀብት የሚወጣን ወጪን ሳይጨምር ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በተዋዋዩ የልማት ሥራዎችን ለመሥራት የሚወጣ የካፒታል ወጪ ሲሆን የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-

ሀ. የሚከተሉትን ተግባራት ለማከናወን በማናቸውም ጊዜ የሚወጣ ወጪ፡-

1. “የፍለጋ ወጪ” ለሚለው ሀረግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6(ሀ)(1) በተሰጠው ትርጉም የተመለከተውን ጥቅም ሳይጨምር፣ የማዕድን ማውጣት ሥራ ጥቅም ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፣ ወይም

2. “የፍለጋ ወጪ” ለሚለው ሀረግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6 (ሀ)(2) በተሰጠው ትርጉም የተመለከተውን ሳይጨምር የማዕድን ማውጣት መረጃ ለማግኘት የወጣ ወጪ፤

ለ. ከማዕድን ማውጣት ሥራ ስምምነት ጋር በተያያዘ ለማህበራዊ መሠረተ-ልማት ዝርጋታ የሚወጣ ወጪ፤

6. “የልማት ሥራ” ማለት ለማዕድን ማውጣት ሥራ በማዕድን ማውጣት ሥራ ፈቃድ የተፈቀደ ሥራ፤

7. “የፍለጋ ወጪ” ማለት ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች የሚወጣውን ወጪ ሳይጨምር ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በተዋዋዩ የምርመራ ሥራዎችን ለማካሄድ የሚወጣ ወጪ ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ. የሚከተሉትን ለማግኘት የወጣ ወጪ

1. ከመንግሥት ወይም መብትን ከሚያስተላልፍ ስምምነት የፍለጋን መብት የሚመለከት ጥቅም ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፤ ወይም
2. ከመንግሥት ወይም መብትን ከሚያስተላልፍ ስምምነት የፍለጋ መረጃን ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፤ ወይም
- ለ. ከማዕድን ፍለጋ ሥራ ስምምነት ጋር ተያይዞ ለማህበራዊ መሠረተ-ልማት ግንባታ የሚወጣ ወጭ፤
8. “የፍለጋ መረጃ” ማለት በማዕድን ፍለጋ መብት ውስጥ የተካተቱ ማዕድናትን ለማግኘት ለሚደረግ ፍለጋ የሚያገለግል መረጃ ነው፡፡
9. “የፍለጋ ሥራ” ማለት ለማዕድን ፍለጋ ሲሆን በማዕድን ፍለጋ መብት ውስጥ የተፈቀደ ሥራ ነው፡፡
10. “የፍለጋ መብት” ማለት በመንግሥት የተፈቀደ የማዕድን ፍለጋ መብት ነው፡፡
11. “ፈቃድ የተሰጠበት አካባቢ” ማለት የማዕድን ማውጣት መብት የተሰጠበት አካባቢ ነው፡፡
12. “ፈቃድ የተሰጠው ሰው” ማለት ማዕድን ለማውጣት ፍቃድ የተሰጠው ሰው ነው፡፡
13. “የማዕድን ፍለጋ መብት” ማለት በማዕድን አዋጅ መሠረት የተሰጠ የቅኝት፣ የፍለጋ፣ ወይም ፈቃድን ይዞ የመቆየት መብት ነው፡፡
14. “የማዕድን መረጃ” ማለት ከማዕድን ሥራዎች ጋር የተያያዘ መረጃ ነው፡፡
15. “የማዕድን ሥራዎች” ማለት በማዕድን መብት መሠረት የተፈቀዱ ሥራዎች ናቸው፡፡
16. “የማዕድን መብት” ማለት በማዕድን ሥራዎች አዋጅ መሠረት በመንግሥት የሚሰጥ የቅኝት፣ የምርመራ፣ ፈቃድን ይዞ የመቆየት ወይም የማዕድን ማምረት ፈቃድ ነው፡፡
17. “የማህበራዊ መሠረተ-ልማት ወጪ” ማለት የማዕድን ማምረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም ሥራ ተቋራጭ በማዕድን ሥራ መብት ስምምነት ባለበት ግዴታ መሠረት የህዝብ ትምህርት ቤቶችን፣ ሆስፒታልን፣ መንገድን ወይም ሌላ ተመሳሳይ ማህበራዊ መሠረተ-ልማት ለመገንባት የሚያወጣው የካፒታል ወጪ ነው፡፡
18. “ንዑስ-ሥራ ተቋራጭ” ማለት በተቀጣሪነት አገልግሎት የሚሰጥን ሰው ሳይጨምር፣ ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ወይም ለሥራ ተቋራጭ ከማዕድን ማምረት ሥራ ጋር

የተያያዙ አገልግሎቶችን የሚሰጥ ሰው ነው፡፡

35. ፈቃድ በተሰጠው ሰው እና ሥራ ተቋራጭ ላይ ግብር ስለመጣል

1. በዚህ ምዕራፍ የተቀመጡት ማሻሻያዎች እንደተጠበቁ ሆነው፤ ይህ አንቀጽ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በሥራ ተቋራጩ ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡
2. ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በሥራ ተቋራጩ ላይ የሚጣለውን ግብር በተመለከተ በዚህ ምዕራፍ እና በአዋጁ ሌሎች ክፍሎች በተደነገገው መካከል አለመጣጣም የተፈጠረ እንደሆነ ይህ ምዕራፍ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
3. ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በሥራ ተቋራጩ ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው የግብር መጣኔ 25% (ሃያ አምስት በመቶ) ነው፡፡
4. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም ንዑስ-ተዋዋይ በክልሉ ነዋሪ ላልሆነ ንዑስ -ሥራ ተቋራጭ የሚፈጽሙት ክፍያ 10% ግብር ይከፈልበታል፡፡

36. በማዕድን ሥራዎች ተቀናሽ የሚደረጉ ወጪዎች ገደብ

1. ፈቃድ የተሰጠው ሰው በፈቃድ ክልል ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራ ለመሥራት የሚያወጣው ወጭ በተቀናሽነት የሚያዝለት ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ ከማዕድን ሥራ ጋር በተያያዘ በግብር ዓመቱ ካገኘው የንግድ ሥራ ገቢ ላይ ብቻ ነው፡፡
2. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ በግብር ዓመቱ የማዕድን ሥራውን በሚሰራበት ጊዜ ኪሳራ ያጋጠመው እንደሆነ ይህ ኪሳራ ወደሚቀጥለው የግብር ዓመት ተሸጋግሮ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በፈቃድ ክልሉ ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራ በመስራት ከሚያገኘው ገቢ ላይ ተቀናሽ ይደረጋል፡፡
3. ፈቃድ የተሰጠው ሰው የደረሰበት ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሙሉ በሙሉ ያልተቀነሰ እንደሆነ፣ ተቀናሽ ያልተደረገው ኪሳራ ወደሚቀጥለው የግብር ዓመት ተሸጋግሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፤ በዚህ ዓመትም ወጭው ተቀንሶ ካልተጠናቀቀ ኪሳራው ሙሉ በሙሉ ተቀንሶ እስከሚያልቅ ወይም ደግሞ ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራውን እስከሚያቆም ድረስ ኪሣራው በሚቀጥሉት ዓመታት በወጪነት ተቀናሽ መደረጉ ይቀጥላል፡፡
4. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ ኪሳራ ደረሰበት የሚባለው

በፈቃድ ክልል ውስጥ ከሚያከናውነው የማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ በግብር ዘመኑ በተቀናሽነት የሚያዝሉት ወጭ በዚሁ ግብር ዘመን በዚሁ ክልል የማዕድን ስራ በመሥራት ካገኘው ገቢ የበለጠ እንደሆነ ነው።

5. ባለፈቃዱ

ሀ. "የመጀመሪያው የፈቃድ ክልል" ተብሎ በሚጠቀሰው የፈቃድ ክልል ውስጥ ማዕድን የማውጣት ስራ ያቆመ እንደሆነ፤

ለ. በመጀመሪያው የፈቃድ ክልል ካከናወነው ተግባር ጋር በተያያዘ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት ሙሉ በሙሉ ያልተቀነሰ ኪሳራ ሲኖረው፤ እና

ሐ. በሌላ የፈቃድ ክልል ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራ ካለው፤ ለባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማስታወቂያ በመስጠት በመጀመሪያው የፈቃድ ክልል የደረሰውን ኪሳራ በሌላኛው የፈቃድ ክልል እንደደረሰ ኪሣራ አድርጎ በመቁጠር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ወይም (3) መሠረት ተቀናሽ እንዲሆን ለማድረግ ይችላል።

6. በዚህ አንቀጽ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከሚያከናውነው የማዕድን ወይም የነዳጅ ሥራ ጋር በተያያዘ፤ “የፈቃድ ክልል” ማለት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ማዕድን የማውጣት ሥራ ለመሥራት ፈቃድ ያገኘበት አካባቢ ሲሆን የማዕድን ማውጣት ፈቃድን በተመለከተ የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-

ሀ. በማዕድን ሥራ ፈቃድ የተሸፈነው ክልል ሙሉ በሙሉ በመጀመሪያው የፈቃድ ክልል ውስጥ በሚያጠቃልለው የማዕድን ፍለጋ መብት ውስጥ ሲሆን፤ በመጀመሪያው የፈቃድ ክልል ውስጥ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ያለውን የማዕድን ፍለጋ መብት፤

ለ. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ባለው ሌላ የማዕድን ማውጣት ፈቃድ የተሸፈነው ክልል ከመጀመሪያው የማዕድን ሥራ ፈቃድ ከተሰጠው ክልል ጋር ኩታ-ገጠም የሆነ እንደሆነ፤

7. ይህ አንቀጽ እንደ አስፈላጊነቱ ማሻሻያ እየተደረገበት በማዕድን ስምምነት መሠረት ለሥራ ተቋራጩ የተሰጠውን ውል የተገባበት ክልል በሚመለከት ተፈፃሚ ይሆናል።

37. የፍለጋ ወጪ

1. ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈጻጸም፤ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም በሥራ ተቋራጩ ለፍለጋ የሚወጡ ወጪዎች የአገልግሎት ዘመናቸው አንድ ዓመት የሆኑ ግዙፋዊ ሀልዎች የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች ተደርገው ይወሰዳሉ።
2. ለመጀመሪያ ጊዜ ጥቅም ላይ የዋለው ለፍለጋ ሥራ የሆነ ዋጋው የሚቀንስ የንግድ ሥራ ሀብት የእርጅና ቅናሽ መጣኔው 100% (መቶ በመቶ) ይሆናል።

38. የማልሚያ ወጪ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈጻጸም ሲባል ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የማልሚያ ወጪ ለአራት ዓመታት ያህል የሚያገለግል ግዙፋዊ ሀልዎች የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል።
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ ለንግድ የሚውል ምርት ማምረት ከመጀመሩ በፊት የማልሚያ ወጪ ያወጣ እንደሆነ፤ ይህ ወጪ ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት በተጀመረበት ጊዜ እንደወጣ ወጪ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል።
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት ከመጀመሩ በፊት ለማልሚያ ሥራዎች አገልግሎት የሚውል ዋጋው ሊቀንስ የሚችል ሀብት የዝ ወይም የገነባ እንደሆነ ይህ ሀብት ለንግድ የሚሆን ምርት በተጀመረበት ጊዜ እንደተገዛ ወይም እንደተገነባ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል።
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 የሚፈቀደው የማልሚያ ወጪ ተቀናሽ መጠን ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት በእርጅና ምክንያት ዋጋው ለሚቀንስ የንግድ ሥራ ሀብት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ የሚሰላው በሚከተለው ቀመር መሠረት ይሆናል፡-

$$U \times \frac{A}{A_0}$$

- ሀ . የወጪው መጠን ወይም ለሀብቱ የተደረገ ወጪ፤
- ለ. ለንግድ ማምረት ከተጀመረበት ቀን አንስቶ ለንግድ ማምረት በተጀመረበት የግብር ዓመት የመጨረሻ ቀን

መካከል ያሉት ቀናት፤

ሐ. ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት በተጀመረበት የግብር ዓመት ያሉት ቀናት ብዛት፤

5. መብትን ለማስተላለፍ የሚደረግ ስምምነትን ሳይጨምር፤ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከማዕድን ሥራ መብት ውስጥ አንድ ጥቅም ያስተላለፈ እንደሆነ ወይም ደግሞ የሥራ ተቋራጩ በማዕድን ስምምነት ካገኘው መብት ውስጥ አንድ መብት ወይም ጥቅም ያስተላለፈ እንደሆነ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ መብቱን በማስተላለፍ የሚያገኘው ጥቅም ተደርጎ የሚወሰደው የማስተላለፉ ተግባር በተከናወነበት ጊዜ ተቀናሽ የተደረገለትን ወይም በማናቸውም መንገድ ያልመለሰውን ሂሳብ ሳይጨምር ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ ያወጣው የማልሚያ ወጪ ከተቀነሰ በኋላ ነው፡፡
6. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም" ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት መጀመር" ማለት በማዕድን ቢሮ ኃላፊው በሚወሰነው መሠረት፣ከ30 ተከታታይ ቀናት ውስጥ ከፍተኛ ምርት ማምረት የተቻለባቸውን 25 ቀናት ካሉት 30 ቀናት ውስጥ የመጀመሪያው ቀን ነው፡፡

39. የመልሶ ማቋቋሚያ ወጪ

1. በተፈቀደ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ ከማዕድን ሥራዎች ጋር ተያይዞ በግብር ዓመቱ ለመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ የሚያደርገው መዋጮ ፣ መዋጮው በተደረገበት የግብር ዓመት በተቀናሽነት ይያዛል፡፡
2. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የማዕድን ሥራን በሚመለከት በጸደቀ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት ለሚሰራው ሥራ የሚያወጣው ወጪ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ያልተከፈለው እንደሆነ ወጪው በወጣበት የግብር ዓመት በተቀናሽነት ይያዝለታል፡፡
3. በመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ውስጥ የሚጠራቀም ገንዘብ ወይም በመልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት የሚያስፈልገውን ወጪ ለመሸፈን ከማቋቋሚያ ፈንድ ወጪ የሚደረግ ገንዘብ ከገቢ ግብር ነፃ ነው፡፡
4. ከመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ወጪ ሆኖ ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ ተመላሽ

የተደረገ ገንዘብ ተመላሽ በተደረገበት የግብር ዓመት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የንግድ ገቢ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

5. የመልሶ ማቋቋሚያ ሥራ በሚጠናቀቅበት ጊዜ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ውስጥ ትርፍ ገንዘብ በሚኖርበት ጊዜ ይህ ገንዘብ የመልሶ ማቋቋሚያ ስራ በተጠናቀቀበት የግብር ዓመት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የንግድ ሥራ ገቢ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡
6. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-
- ሀ. “የፀደቀ የመልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ” ማለት በማዕድን መብት ወይም በፔትሮሊየም ስምምነት የሚወሰኑትን ግዴታዎች ጨምሮ የኢንቨስትመንት ማዕድን ጽህፈት ቤት የፀደቀ የማዕድን ማውጫ ቦታ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ ነው፡፡
- ለ. “መልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ” ማለት በማዕድን መብት ስምምነት የተሸፈነውን ክልል ለማስተካከል ለወደፊት የሚያስፈልጉ ወጪዎችን ለመሸፈን በማዕድን መብት ስምምነት መሠረት መቀመጥ የሚገባው እና የኢንቨስትመንት ማዕድን ጽህፈት ቤት እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ በጋራ የሚያስተዳድሩት ገንዘብ ነው፡፡

40. መብትን ስለማስተላለፍ

1. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች ተፈፃሚ የሚሆኑት የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡-
- ሀ. “አስተላላፊ” ተብሎ የሚጠቀሰው ባለፈቃድ ወይም ሥራ ተቋራጩ በማዕድን ማውጣት ስምምነት መብት ያገኘውን የተወሰነ መብት “መብት የተላለፈለት” ተብሎ የሚጠቀሰው ሌላ ሰው ለማስተላለፍ “የማስተላለፍ ስምምነት” ተብሎ የሚጠቀስ ስምምነት ያደረገ እንደሆነ፤
- ለ. መብቱ የተላለፈለት ሰው ከመብት አስተላላፊው በሙሉ ወይም በከፊል ለተላለፈለት መብት የሚከፍለው ዋጋ መብት የተላለፈለት ሰው ሊከፍል የተስማማበትን ወጪ ወይም መብት አስተላላፊው ካስቀረው የተወሰነ መብት የሚመነጨ የተወሰኑትን ወይም ሁሉንም ግዴታዎች መብት አስተላላፊውን ተክቶ ለመወጣት የሚገባውን ግዴታም ይጨምራል፡፡

2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፤

ሀ. ሙብት አስተላላፊው ካስቀረው ሙብት ጋር በተያያዘ

1. ሙብት የተላለፈለት ሰው የሚያከናውነው ስራ ዋጋ የሚከተሉትን አይጨምርም፡-

2. ሙብት አስተላላፊው ለተላለፈው ሙብት የሚቀበለውን ዋጋ፣ ወይም

3. የሙብት አስተላላፊውን የንግድ ገቢ፣ እና

ለ. ሙብት አስተላላፊው ለተላለፈው ሙብት በተቀበለው ወይም በሚቀበለው ገንዘብ ላይ የሚከተሉት ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል፡-

1. ሙብት አስተላላፊው ከተላለፈው ሙብት ጋር በተያያዘ ላወጣው ወጪ ያገኘው ተቀናሽ ተመላሽ በመደረጉ ምክንያት በተቀበለው ገንዘብ ላይ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 62 ድንጋጌ ተፈጻሚ ይሆናል፤

2. ሙብት አስተላላፊው ከተቀበለው ገንዘብ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 62 ድንጋጌ ተፈጻሚ የሚሆንበት ተቀናሽ ወጭ የበለጠ እንደሆነ በብልጫ የታየው ገንዘብ የተላለፈው ሙብት ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

41. የማዕድን ሙብትን በተዘዋዋሪ መንገድ ስለማስተላለፍ

1. ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የነበረው የባለቤትነት ሙብት ከ10% (ከአስር በመቶ) በላይ የተለወጠ እንደሆነ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም ተዋዋዩ ይህንኑ ለውጥ ወዲያውኑ ለባለሥልጣኑ በፅሁፍ ማሳወቅ አለበት፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በአንድ ድርጅት ውስጥ የአባልነት ሙብቱን የሚያስተላልፈው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተጠቀሰውን ማስታወቂያ መስጠት ያለበት ሰው የክልሉ ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ በክልሉ ነዋሪ ያልሆነው ሰው ወኪል እንደሆኑ ተቆጥሮ ከማስተላለፉ ጋር ተያይዞ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊከፈል የሚገባውን ግብር የመክፈል ግዴታ አለባቸው፡፡

3. በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለ የአባልነት ጥቅም የተሸጠው በአክሲዩን ልውውጥ ገበያ አማካኝነት በሚሆንበት ጊዜ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ በክልሉ ነዋሪ ያልሆነውን ሰው በመወከል የክፍሉት ማንኛውም ግብር በዚህ አዋጅ መሠረት በክልሉ ነዋሪ ካልሆነው ሰው ላይ ከሚፈለገው የታክስ ዕዳ ጋር ይካካላል፡፡

5. ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል፤ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለው የአባልነት ጥቅም እንደ ንግድ ሥራ ሀብት ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

ምዕራፍ አምስት

ዓለም ዐቀፍ ግብር

42. በውጭ ሀገር የተከፈለን የንግድ ሥራ ግብር ስለማካካስ

በክልሉ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ግብር የሚከፍልበት ገቢ ያለው እንደሆነ እና በዚሁ ገቢ ላይ በውጪ ሀገር ግብር ከፍሎበት ከሆነ ግብር ከፋዩ በውጭ ሀገር የከፈለው ግብር "በውጭ ሀገር ለተከፈለ ግብር የሚደረግ ማካካሻ" ተብሎ የሚካካለበት ከሚከተሉት ከአነስተኛው መጠን ጋር እኩል የሚሆነው የገንዘብ መጠን ነው፡-

ሀ. በውጭ ሀገር የተከፈለው የገቢ ግብር፤ ወይም

ለ. በውጭ ሀገር በተገኘው ገቢ ላይ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ተከፋይ የሚሆነው የንግድ ገቢ ግብር፤

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ለ) የተመለከተው የንግድ ገቢ ግብር የሚሰላው በዓመቱ በክልሉ ነዋሪ በሆነው ግብር ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚደረገውን አማካይ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔ ግብር ከፋዩ ባገኘው የተጣራ የውጭ ሀገር ገቢ ላይ ተፈጻሚ በማድረግ ነው፡፡

3. በዚህ አንቀጽ መሠረት በውጭ ሀገር የተከፈለ ግብር ሊካካስ የሚችለው ፡-

ሀ. በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው በውጭ ሀገር ባገኘው ገቢ ላይ ሊከፍል የሚገባውን ግብር ገቢው ከተገኘበት የግብር ዓመትበኋላ ባሉት ሁለት የግብር ዓመታት ወይም ደግሞ ባለስልጣኑ በሚፈቅደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ የከፈለ እንደሆነ እና

ለ. በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው ለከፈለው ግብር በውጭ አገር የታክስ ባለሥልጣን የተሰጠ ደረሰኝ ያለው እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

4. በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው በግብር ዓመቱ መክፈል የሚኖርበትን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ሲያሰላ፣ ማንኛውንም የግብር ማካካሻ ተግባራዊ ከማድረጉ በፊት በውጭ ሀገር ለተከፈለ ግብር የተፈቀደውን ማካካሻ ተግባራዊ ማድረግ አለበት፡፡
5. በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው በውጭ ሀገር የከፈለው ግብር በዚያው የግብር ዓመት ሙሉ በሙሉ የማይካካስ የሆነ እንደሆነ ሳይካካስ የቀረው ግብር ተመላሽ ሊደረግ ወይም ወደ ቀደመው የግብር ዓመት ሊመለስ ወይም ወደሚቀጥለው የግብር ዓመት ሊሸጋገር አይችልም፡፡
6. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡

ሀ. “አማካኝ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔ” ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት ማንኛውም የግብር ማካካሻ ከመደረጉ በፊት በክልሉ ነዋሪ የሆነው ሰው የግብር ዓመቱ ግብር በሚከፈልበት ገቢ ላይ ተግባራዊ የሚሆነው መጣኔ ነው፡፡

ለ. “የውጭ ሀገር ገቢ ግብር” ማለት በከፋዩ ተቀንሶ የሚያዝን ግብር ጨምሮ በውጭ ሀገር መንግሥት ወይም በውጭ ሀገር አካባቢያዊ መንግሥት የተጣለ ግብር ሲሆን፣ ቅጣትን፣ ተጨማሪ ታክስን፣ ወይም ደግሞ ይህንን ግብር በሚመለከት የሚከፈል ወለድን አይጨምርም፡፡

ሐ. “የተጣራ የውጭ ሀገር ገቢ” ማለት በአንድ የግብር ዓመት በክልሉ ነዋሪ የሆነን ግብር ከፋይ በሚመለከት በዚህ ሰንጠረዥ መሠረት ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱካገኘው ጠቅላላ የውጭ ሀገር ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱበዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሚፈቀደው ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት ጋር በተያያዘ ተቀናሽ የሚደረገው ወጪ ከተቀነሰ በኋላ የሚቀረው ገቢ ነው፡፡

1. የውጭ ሀገር ገቢውን ለማግኘት ሲባል ብቻ ወጪ የተደረገ፣ እና
2. በውጭ ሀገር የሚገኝ ገቢ እራሱን የቻለ የገቢ ዓይነት ሆኖ የሚመደብ በመሆኑ የውጭ ሀገር

ገቢውን ለማግኘት በወጣው መጠን በዚህ አዋጅ አንቀጽ 65 መሠረት የተከፋፈለ ሲሆን፤

43. የውጭ ሀገር የንግድ ሥራ ኪሳራዎች

1. በክልሉ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ግብር የሚከፈልበትን የውጭ ሀገር ገቢን ለማግኘት ያወጣው ወጪ በዚህ አዋጅ መሠረት ተቀናሽ የሚደረግለት በውጭ ሀገር ካገኘው ገቢ ላይ ብቻ ነው፡፡
2. በክልሉ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት በውጭ ሀገር ኪሳራ ያጋጠመው እንደሆነ ኪሳራው ከደረሰበት የግብር ዘመን ቀጥሎ ላለው የግብር ዘመን የሚሸጋገር ሆኖ ይህም ኪሳራ በተሸጋገረበት የግብር ዘመን ግብር ከፋዩ በውጭ ሀገር ካገኘው ገቢ ላይ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡
3. በክልሉ ነዋሪ የሆነው ግብር ከፋይ ኪሳራውን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት በሙሉ ወይም በከፊል መቀነስ ያልቻለ እንደሆነ ኪሳራው በሙሉ ተቀንሶ እስከሚያልቅ ድረስ ወደ ሚቀጥሉት የግብር ዓመታት ተሸጋግሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡ ሆኖም ግብር ከፋዩ ኪሳራው ከደረሰበት የግብር ዓመት በኋላ ካሉት አምስት የግብር ዓመታት በላይ ኪሳራውን ለማሸጋገር አይችልም፡፡
4. ግብር ከፋዩ የውጭ ሀገር ኪሳራ ያስተናገደባቸው ሁለት ዓመታት የኖሩ እንደሆነ እና አያንዳንዱ ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት የተሸጋገረ እንደሆነ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት ተጨማሪ ኪሳራዎችን ለማሸጋገር አይፈቀድለትም፡፡
5. አንድ ግብር ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 3 የተመለከቱትን የውጭ ሀገር ኪሳራዎች ሊያሸጋገር የሚችልበት ዝርዝር የአፈፃፀም ሥርዓት የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል፡፡
6. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም በአንድ የግብር ዓመት በክልሉ ነዋሪ የሆነን ግብር ከፋይ በሚመለከት፣ “በውጭ ሀገር የደረሰ ኪሳራ” ማለት ግብር ከፋዩ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ግብር የሚከፈልበትን የውጭ ሀገር ገቢ ለማግኘት ያወጣቸው ወጪዎች መጠን ከጠቅላላው የውጭ ሀገር ገቢ በልጦ ሲገኝ ነው፡፡

44. ግብርን በሚመለከት የሚደረጉ ስምምነቶች

1. ቢሮ ኃላፊው ግብርን የሚመለከቱ ስምምነቶችን ከውጭ ሀገር መንግሥት ፣ ከፌዴራልና ከሌሎች ክልሎች መንግሥታት ጋር ሊፈራረም ይችላል፡፡
2. የዚህን አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና የዚህን አዋጅ ክፍል ስምንት ድንጋጌዎች ሳይጨምር፣ በክልሉ ውስጥ ተፈጻሚነት ባለው የግብር ስምምነት የውል ቃላትና በዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች መካከል አለመጣጣም የተፈጠረ እንደሆነ የስምምነቱ ድንጋጌ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ኢትዮጵያ የፈረመችው የግብር ስምምነት በክልሉ የተገኘ ገቢ ከግብር ነፃ ወይም በግብር ውስጥ የማይካተት መሆኑን የሚደነግግ ወይም የስምምነቱ ተፈጻሚነት በክልሉ ያለውን የግብር መጣኔ የመቀነስ ውጤት የሚኖረው ከሆነ፣ በተዋዋዩ አገር ነዋሪ የሆነው ድርጅት የባለቤትነት ወይም የመቆጣጠር ድርሻ ከሃምሳ በመቶ በላይ በተዋዋይ ሀገር ነዋሪ ባልሆነ ግለሰብ ወይም ግለሰቦች የተያዘ በሚሆንበት ጊዜ ይህ ድርጅት በስምምነቱ የተቋቋመው ከግብር ነፃ የመሆኑን በግብር ውስጥ ያለመካተት ወይም የተቀነሰው የግብር መጣኔ ተጠቃሚ ሊሆን አይችልም፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ ተፈጻሚ የማይሆነው ከኢትዮጵያ ጋር በተዋዋለው ሀገር ነዋሪ የሆነው ግብር ከፋይ
- ሀ. በተዋዋዩ ሀገር በአክሲዮን ገበያ ዝርዝር ውስጥ የተካተተ ኩባንያ ከሆነ ወይም፤
- ለ. በተዋዋዩ ሀገር በሚገባ በሚንቀሳቀስ የንግድ ሥራ ላይ የተሰማራ እንደሆነና በክልሉ ለተገኘው ገቢ ምንጭታቸው ይኸው የንግድ ሥራ የሆነ እንደሆነ ነው፡፡
5. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-
- ሀ. "በሚገባ በሚንቀሳቀስ ንግድ ሥራ" የሚለው ኩባንያው የገንዘብ ተቋም ወይም የኢንሹራንስ ኩባንያ ካልሆነ በስተቀር የአክሲዮን፣ የዋስትና ሰነዶች፣ ወይም ሌሎች ኢንሸስትመንቶች ባለቤት መሆኑን ወይም ማስተዳደርን

አይጨምርም፡፡

- ለ. "የግብር ስምምነት" ማለት ተደራራቢ ግብርን ለማስቀረትና ታክስ ላለመክፈል የሚደረግን ስወራ ከመከላከል የሚደረግ ዓለም አቀፍ ስምምነት ነው፡፡

ምዕራፍ ስድስት

በግምት ላይ የተመሠረተ የንግድ ሥራ ግብር

45. የደረጃ "ሐ" ግብር ከፋዮች ስለሚከፍሉት የገቢ ግብር

የደረጃ "ሐ" ግብር ከፋዮች በእያንዳንዱ የግብር ዘመን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የሚከፍሉት የክልል መስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው በቁርጥ ግብር አከፋፈል ዘዴ ነው፡፡

ክፍል አምስት

ሠንጠረዥ "መ" - ሌሎች ገቢዎች

46. በክልሉ ነዋሪ ያልሆኑ ሰዎች ገቢ

1. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ከሥራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ወይም ከክልሉ ውስጥ ያገኘ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከተው ምጣኔ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡
2. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ግብር የሚከፍልበት ምጣኔ ከስራ አመራር ክፍያ፣ ወይም ከቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ከጠቅላላ ገቢው ላይ 10% ፐርሰንት (አስር በመቶ) ነው፡፡
3. የስራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ የተገኘው በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካኝነት ክልሉ ውስጥ ከሚያከናውነው ሥራ የሆነ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ተፈጻሚ አይሆንም፡፡ ይህ በሚሆንበት ጊዜ እነዚህ ገቢዎች እንደሁኔታው በሰንጠረዥ "ሐ" ወይም "መ" መሠረት ግብር ይከፈልባቸዋል፡፡

47. እንዲተካ በተጠየቀ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ላይ ስለሚከፈል ግብር

1. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡-
- ሀ. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በዘላቂ ድርጅት አማካኝነት ሳይሆን በራሱ የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የመሣሪያ ኪራይ (ሊዝ) አገልግሎት የሰጠ እንደሆነ፤
- ለ. የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የመሣሪያ ኪራይ (ሊዝ)

አገልግሎት የተሰጠው ("አገልግሎት ተቀባይ" ተብሎ የሚጠቀሰው) ሰው፤

1. ከክልሉ ውጪ ባለ ዘላቂ ድርጅት አማካኝነት የሚሰጠውን አገልግሎት ሳይጨምር፤ በክልሉ ነዋሪ ከሆነ፤ ወይም
2. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ እና በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካኝነት የንግድ ሥራ የሚያከናውን ከሆነ፡፡

ሐ. ከአቅርቦቱ ወይም ከሊዙ ጋር በተያያዘ በክልሉ ነዋሪ ላልሆነው ሰው ለአገልግሎቱ የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የሮያሊቲ ክፍያ የተከፈለው ከአገልግሎት ተቀባዩ ጋር ግንኙነት ባለው በክልሉ ነዋሪ ባልሆነ ሰው የሆነ እንደሆነ፤

መ. ግንኙነት ያለው ሰው የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የሮያሊቲ ክፍያውን ከአገልግሎት ተቀባዩ የጠየቀ እንደሆነ፤

2. ይህ አንቀጽ ተፈፃሚ በሚሆንበት ጊዜ ግንኙነት ያለው ሰው ለአገልግሎቱ ተቀባይ የቴክኒክ አገልግሎቱን ወይም የመሣሪያውን ሊዝ አገልግሎት እንደሰጠ ተቆጥሮ እንዲሁም እንዲተካ የተጠየቀው ገንዘብ ለቴክኒክ አገልግሎቱ ወይም ለመሣሪያው ሊዝ የተከፈለ ክፍያ እንደሆነ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች ተፈፃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል፡፡

48. በክልሉ ነዋሪ ያልሆኑ የመዝናኛ አገልግሎት ሰጪዎች ግብር

1. በክልሉ በሚካሄድ የመዝናኛ አገልግሎት ተግባር ላይ ተሳታፊ የሚሆን በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ የመዝናኛ አገልግሎት የሚሰጥ ሰው ወይም ቡድን ከመዝናኛ አገልግሎት በሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ 10% ግብር ይከፍላል፡፡
2. በቡድኑ አባልነት የሚገኝ ገቢ ጨምሮ ከመዝናኛ አገልግሎት የሚገኘው ገቢ ተጠቃሚ አዝናኙ ሳይሆን ሌላ ሰው የሆነ እንደሆነ ይህ ሰው በሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡
3. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-
ሀ. "የመዝናኛ አገልግሎት ሰጪ" ስፖርተኛን እና ሙዚቀኛን ይጨምራል፤
ለ. "ቡድን" የስፖርት ክለብን (ቡድንን) ይጨምራል፤

ሐ. "የመዝናኛ አገልግሎት" የስፖርት ውድድርን ይጨምራል፡፡

49. ሮያሊቲ

1. በክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው ሮያሊቲ ያገኘ እንደሆነ በጠቅላላ የሮያሊቲ ክፍያ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡
2. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ክልሉ ውስጥ ባለው ቋሚ ድርጅቱ አማካይነት በክልሉ ውስጥ ሮያሊቲ ገቢ ሲያገኝ በጠቅላላ የሮያሊቲ ክፍያ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

50. ንብረትን አልፎ አልፎ በማከራየት የሚገኝ ገቢ

1. በክልሉ ውስጥ አልፎ አልፎ ንብረት (ማንኛውንም መሬት፣ቤት፣ ወይም የሚንቀሳቀስ ንብረት) በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ሰው ከጠቅላላው የኪራይ ገቢ ላይ 15% (አስራ አምስት በመቶ) የኪራይ ገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ በዚህ አዋጅ በአንቀጽ 46 ወይም 49 መሠረት የሮያሊቲ ግብር በሚከፈልበት ገቢ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

51. የካፒታል ንብረቶችን በማስተላለፍ የሚገኝ ጥቅም

1. አንድ ሰው "ግብር የሚከፈልበት ሀብት" ተብሎ የሚጠቀሰን የማይንቀሳቀስ ንብረት፣ አከሲዮን ወይም ቦንድ በማስተላለፍ ጥቅም ያገኘ እንደሆነ በተገኘው ጥቅም ላይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከተው መጣኔ መሠረት የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በሚከፈለው ግብር ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው መጣኔ፡
ሀ. ለምድብ ሀ ግብር የሚከፈልባቸው ሀብቶች 15% (አሥራ አምስት በመቶ)
ለ. ለምድብ "ለ" ግብር የሚከፈልባቸው ሀብቶች 30% (ሠላሳ በመቶ) ይሆናል፡፡
3. ግብር የሚከፈልበትን ሀብት በማስተላለፍ የሚገኘው ጥቅም ሀብቱን በማስተላለፍ የተገኘው ዋጋ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ከነበረው ዋጋ በልጦ የተገኘው የገንዘብ መጠን ነው፡፡
4. በዚህ ንዑስ አንቀጽ የተዘረዘሩት እንደተጠበቁ ሆኖ፣ አንድ ሰው በግብር ዓመቱ ውስጥ አንድን ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲያስተላለፍ ኪሳራ የደረሰበት እንደሆነ ኪሣራው በዚያው

የግብር ዓመት በተመሳሳይ ምድብ ያለ ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲተላለፍ ከሚገኘው ገቢ ጋር እንዲቻቻል ይደረጋል።

ሀ. ኪሳራው የሚውለው በዚህ አንቀጽ መሠረት የተገኘን ገቢ ለማቻቻል ነው።

ለ. ያልተቻቻለው ኪሳራ ተቻችሎ እስከሚያልቅ ድረስ በተመሳሳይ ምድብ ውስጥ ያለ ሀብት በሚተላለፍበት ጊዜ ለማካካስ እንዲውል ላልተወሰነ ጊዜ ይሸጋገራል።

ሐ. አንድ ሰው ግንኙነት ላለው ሰው ሀብት ያስተላለፈ እንደሆነ የደረሰው ኪሳራ ዕውቅና አይሰጠውም።

ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ. “የማይንቀሳቀስ ንብረት” ሕንጻው ከመተላለፉ በፊት ለሁለት ዓመታት ሙሉ በሙሉ ለመኖሪያነት ያገለገለ ሕንጻን አይጨምርም።

ለ. “ምድብ ”ሀ” ግብር የሚከፈልበት ሃብት ማለት የማይንቀሳቀስ ንብረት ማለት ነው።

ሐ. “ምድብ ”ለ” ግብር የሚከፈልበት ሃብት” ማለት አክሲዮኖችና ቦንዶች ማለት ነው።

52. ሌሎች ገቢዎች

በሠንጠረዥ ሀ፣ ለ፣ ሐ እና በዚህ ሠንጠረዥ ሌሎች አንቀጾች መሠረት የገቢ ግብር የማይከፈልበት ማንኛውንም ገቢ ያገኘ ሰው በጠቅላላ ገቢው ላይ 15% (አስራ አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል።

53. ከሠንጠረዥ “መ” ጋር የተያያዙ ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. በሠንጠረዥ “መ” መሠረት የሚጣል ግብር፤
ሀ. በሌሎች ሠንጠረዦች ሥር ግብር ለሚከፈልበት ገቢ፤
ለ. ከገቢ ግብር ነፃ በሆኑ ገቢዎች ላይ ተፈጻሚ አይሆንም።
2. በዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሚጣለው ግብር በገቢው ላይ የመጨረሻ ግብር ይሆናል።
3. ግብርን ቀንሶ የመያዝ ኃላፊነት ያለበት ሰው በዚህ አዋጅ ክፍል ዘጠኝ መሠረት ግብሩን ቀንሶ ያስቀረ እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 46፣47፣48 እና 49 በተመለከተው መሠረት ግብር ከፋዩ ያለበትን ግብር

የመክፈል ግዴታ እንደተወጣ ይቆጠራል፡

ክፍል ስድስት

ሠንጠረዥ “ሠ” - ከገቢ ግብር ነጻ የሆነ ገቢ

54. ከገቢ ግብር ነፃ የሆነ ገቢ

1. ለዚህ አዋጅ አፈጻፀም ሲባል የሚከተሉት ገቢዎች ከገቢ ግብር ነጻ ናቸው፡
ሀ. መስተዳድር ምክር ቤቱ በዚህ ፊደል ተራ (2) ፣ (3) ፣ (4) እና (6) በተመለከቱት ላይ በሚያወጣው መመሪያ የሚያደርገው ገደብ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለተቀጣሪው የሚከፈሉ የሚከተሉት ገቢዎች ከገቢ ግብር ነፃ ናቸው፡--
 1. ሠራተኛው ሲታመም አሠሪው ለሠራተኛው ህክምና አገልግሎት የከፈለለት ገንዘብ፤
 2. በሥራ ውል መሠረት ለሠራተኛው የሚከፈል የትራንስፖርት አበል፤
 3. በሥራ ቦታው ወይም በሥራ ሁኔታው አስቸጋሪነት ምክንያት ለሠራተኛው የሚከፈል አበል፤
 4. ሠራተኛው ከመደበኛ ሥራው ውጪ ሥራውን ለማከናወን ሲንቀሳቀስ የሚከፈለው የመጓጓዣ ወጪ እና የውሎ አበል፤
 5. የመጓጓዣ ወጪው በቅጥሩ ውሉ መሠረት የተከፈለ ከሆነ ከሥራ ቦታው ውጪ ተመልምሎ ለተቀጣሪ ሠራተኛ ወደ ሥራው ሲመጣ ወይም ሥራውን አጠናቆ ሲመለስ የሚከፈለው የመጓጓዣ ወጪ፤ እንዲሁም የውጭ ሀገር ሠራተኞች ከሀገራቸው ሲመጡና ወደ ሀገራቸው ሲመለሱ የሚከፈል የመጓጓዣ ወጪ፤
 6. የማዕድን ማውጣት፣ የማኑፋክቸሪንግ እና የግብርና የንግድ ሥራ የሚሠራ ቀጣሪ ለተቀጣሪው በነፃ የሚያቀርበው ምግብና መጠጥ፤
 7. የክልሉ መንግሥት በውጭ አገር ለመላክ ለሠራተኞች የሚከፈል አበል፤
- ለ. የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ወይም የመንግሥት መስሪያ ቤቶች የቦርድ አባል ወይም ፀሐፊ እንዲሁም የፌዴራልና የክልል መንግሥታት ወይም የከተማ አስተዳደሮች በሚያቋቁሟቸው የጥናት ቡድኖች አባል

ወይም ፀሐፊ በመሆን የሚከፈል አበል፤

ሐ. ለሠራተኛው ጥቅም ተብሎ ከተቀጣሪው የወር ደመወዝ 15% (አሥራ አምስት በመቶ) ባልበለጠ መጠን በየወሩ በቀጣሪው የሚዋጣ የጡረታ መዋጮ ወይም የፕሮቬደንት ፈንድ፤

መ. በመንግሥት ሠራተኞች የጡረታ አዋጅ እና በግል ድርጅት ሠራተኞች የጡረታ አዋጅ ከግብር ነፃ የተደረገ የጡረታ ገቢ፤

ሠ. የኢትዮጵያ የፌዴራል፣ የክልል ወይም የአካባቢ መንግሥታት ወይም የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ከመደበኛ ሥራዎቻቸው ጋር በተያያዘ የሚያገኙት ገቢ፤

ረ. በዓለም ዐቀፍ ስምምነት መሠረት ከግብር ነጻ የሆነ የገቢ መጠን፤

ሰ. በኢትዮጵያ መንግሥት በተደረገ ስምምነት (ከዚህ በኋላ "ከግብር ነፃ ማድረግ የሚያስችል አንቀጽ" ተብሎ የሚጠቀስ) መሠረት ማናቸውም ገቢ ከግብር ነፃ የሚሆነው የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው፡-

1. ስምምነቱ የተደረገው ለመንግሥት የገንዘብ፣ የቴክኒክ፣ሰብአዊ ወይም አስተዳደራዊ እርዳታ ለማቅረብ የሆነ እንደሆነ፤
2. ከግብር ነፃ ማድረግ የሚያስችለውን አንቀጽ በሚመለከት ሚኒስትሩ መስማማቱን በጽሑፍ ሲገልጽ፤

ሸ. በማንኛውም መስክ ለላቀ የሥራ ክንውን ወይም በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 135 መሠረት የሚሰጥ ሽልማት፤

ቀ. በተቀባዩ ላይ በደረሰ ጉዳት ወይም በሌላ ሰው ሞት ምክንያት የሚከፈል ካሳ፤

በ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 51 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ስጦታው የመቀጠር፣የኪራይ ወይም የንግድ ሥራ ገቢ ካልሆነ በስተቀር በስጦታ ወይም በውርስ የሚገኝ ጥሬ ገንዘብ ወይም ንብረት፤

ተ. በትምህርት ተቋም ውስጥ ትምህርትን በነጻ ለመከታተል የሚፈጸም ክፍያ፤

ቸ. ለቀለብ ወይም ለህጻናት ድጋፍ የሚሰጡ ክፍያዎች፤

ኀ. ድርጅቱ ከተቋቋመበት ዓላማ ጋር የማይገናኝ የንግድ ሥራ ገቢን ሳይጨምር ለትርፍ ያልተቋቋመ ድርጅት የሚያገኘው ገቢ፤

ነ. ገንዘብ በሚቆጠርበት ጊዜ ለሚደርሰው ጉድለት ማካካሻ በሚሆን መጠን ብቻ ቀጣሪው ለተቀጣሪው የሚከፍለው እና ለዚሁ ዓላማ መዋሉ የተረጋገጠ የጥሬ ገንዘብ ማካካሻ ክፍያ፤

ኘ. በኢትዮጵያ ጸንቶ በሚሰራበት ሕግ መሠረት በተለይ ከገቢ ግብር ነጻ የተደረገ ገቢ፤

አ. ለመኖሪያ ቤት ሠራተኞች የሚከፈል ደመወዝ፤

ከ. በነዳጅ ሥራ ላይ የተሰማራ ሥራ ተቋራጭ ለንዑስ ሥራ ተቋራጮች የሚፈጽመው ክፍያ፡፡

2. መስተዳድር ምክር ቤቱ በሚያወጣው ደንብ ለኢኮኖሚ፣ ለአስተዳደራዊ ወይም ለማህበራዊ ምክንያቶች አንድን ገቢ ከገቢ ግብር ነጻ ሊያደርግ ይችላል፡፡

ክፍል ሰባት

የወል ደንቦች

ምዕራፍ አንድ

ንብረት

55. ሀብት ስለማግኘት

አንድ ሰው አንድን ሀብት አገኘ የሚባለው ሕጋዊ የሀብት ባለቤትነት ስም ከተላለፈለት ጊዜ አንስቶ ሲሆን ሀብተ መብት ወይም ምርጫ በሚሆንበት ጊዜ ይህ መብት ወይም ምርጫ የተሰጠበትንም ጊዜ ይጨምራል፡፡

56. ሀብትን ስለማስተላለፍ

1. አንድ ሰው ሀብቱን አስተላለፈ የሚባለው ይህ ሰው ሀብቱን ሲሸጥ፣ ሲለውጥ ወይም በሌላ መንገድ በሀብቱ ላይ ያለውን የባለቤትነት ስም ሲያስተላልፍ ሲሆን፣ ሀብቱ እንዲሠረዝ፣ ለቀድሞ ባለቤቱ እንዲመለስ፣ እንዲጠፋ፣ እንዲወድም፣ ጊዜው እንዲያልፍ ወይም ለሌላ ተላልፎ እንዲሠጥ ማድረግን ይጨምራል፡፡

2. ማናቸውም ሰው ከዚህ ቀደም ያልነበረ ሀብት የሌላ ሰው

ሀብት እንዲሆን ያደረገ እንደሆነ፤ ይህንን ያደረገው ሰው ሀብቱ በተፈጠረበት ጊዜ በባለቤትነቱ ስም የነበረን ሀብት ለሁለተኛው ሰው እንዳስተላለፈ ይቆጠራል።

3. አንድ ሀብት በውርስ ወይም በኩዛዜ ከተላለፈ፤ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ሚቹ ሀብቱን እንዳስተላለፈ ይቆጠራል።
4. ሀብትን ማስተላለፍ የአንድን የንግድ ሀብት የተወሰነ ክፍል መሸጥ ወይም መለወጥንም ይጨምራል።
5. ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም የአንድን ሰው ሀብት ("ባለቤቱ" ተብሎ የሚጠቀስ) ለአጣሪ፣ በኪሣራ ሂደት ለተሰየመ ባለአደራ፣ ወይም ለተቀባይ መስጠት ሀብቱን እንደ መሸጥ ወይም መለወጥ የማይቆጠር ሲሆን ከሀብቱ ጋር ተያይዞ በአጣሪው፣ በባለአደራው ወይም በተቀባዩ የሚከናወኑ ተግባራት ባለቤቱ እንዳከናወናቸው ይቆጠራሉ።

57. ለሀብት የሚደረግ ወጪ

1. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ፣ ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶችን ሳይጨምር የአንድ ሀብት ወጪ የሚከተሉት ድምር ይሆናል፡-
 - ሀ. ሀብቱ በተገኘበት ጊዜ በዓይነት የሚሰጥን ሀብት ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ጨምሮ፣ ባለሀብቱ ለሀብቱ የከፈለው ዋጋ ሲሆን ሀብቱ የተገነባ፣ የተመረተ፣ ወይም የለማ እንደሆነ ለግንባታ፣ ለማምረት ወይም ለማልማት የወጣውን ወጪ ይጨምራል።
 - ለ. ሀብቱን በማግኘት፣ በመሸጥ ወይም በመለወጥ ሂደት የወጣ ማንኛውም ወጪ፤
 - ሐ. ሀብቱን ለመትከል፣ ለመቀየር፣ ለማደስ፣ መልሶ ለመገንባት ወይም ለማሻሻል ባለሀብቱ ያወጣው ማንኛውም ወጪ፤
2. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአንድ ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሃብት ወጪ ነው የሚባለው፡-
 - ሀ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 ንዑስ አንቀጽ (7) (ሀ) (1)፣ (2) ወይም (3) "ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት" ለሚለው ሀረግ በተሰጠው ትርጉም ውስጥ ከተመለከቱት ግዙፋዊ ሀልዎት ከሌላቸው የንግድ

ሥራ ሀብቶች ጋር በተያያዘ እነዚህን ሀብቶች ለማግኘት፣ ለመፍጠር፣ ለማሻሻል፣ ለማደስ እንዲሁም እነዚህን ሀብቶች ለማግኘት ወይም ለማስተላለፍ የሚወጣ ሌላ ተጓዳኝ ወጪ ነው።

- ለ. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(7) ንዑስ አንቀጽ (7) (ሀ) (4) "ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት" ለሚለው ሀረግ በተሰጠው ትርጉም ውስጥ በንዑስ አንቀጽ (መ) ከተመለከተው ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሀብት ጋር በተያያዘ የወጣ ወጪ ነው።
3. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 59 (2) በተደነገጉት ሁኔታዎች መሠረት በስጦታ የሚገኝ ሀብት ውጪ ሀብት በስጦታ በተገኘበት ጊዜ የነበረው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ነው።
4. የአንድ ሀብት ዋጋ በዚህ አዋጅ ተቀናሽ እንዲደረግ የተፈቀደውን ማንኛውንም ወጪ አይጨምርም።
5. የአንድ ሀብት ዋጋ የሀብቱ ባለቤት ሀብቱን የማግኘት ምርጫ እንዲኖረው ከማድረግ ጋር በተያያዘ የወጡ ወጪዎችን ይጨምራል።
6. የአንድ ሀብት ዋጋ በሀብቱ ላይ በደረሰ ጉዳት ምክንያት በሀብቱ ባለቤት የሂሳብ መዝገብ ላይ ተመዝግቦ የሚገኘውን ተቀናሽ ሂሳብ አያካትትም።
7. አንድ ሰው ከአንድ ሀብት ውስጥ ከፊሉን የሸጠ ወይም የለወጠ እንደሆነ፣ ይህ ሀብት ሲገዛ የነበረውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ታሳቢ በማድረግ የሀብቱ ዋጋ በተሸጠው እና በባለሀብቱ እጅ ባለው ድርሻ መካከል ይከፋፈላል።
8. በዚህ አዋጅ መሠረት በግብር ከፋዩ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ውስጥ የሚካተተው ገቢ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአንድ ግብር ከፋይ ሀብት ዋጋ ግብር ከፋዩ ሀብቱን ሲያገኝ የተቀበለውን ወይም ሊቀበለው የሚችለውን ማንኛውንም ድጎማ፣ ተመላሽ፣ ኮሚሽን ወይም ሌላ ማንኛውንም የገንዘብ ድጋፍ አይጨምርም።
9. የመስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ የአንድን ንብረት ዋጋ ለመወሰን ከግምት ውስጥ ሊገቡ የሚገባ ሌሎች ዝርዝር ድንጋጌዎችን ሊወስን ይችላል።

58. የንግድ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአንድ የንግድ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ነው የሚባለው ሀብቱን ለማግኘት ከወጣው ወጪ ላይ

ከሀብቱ ጋር በተያያዘ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(1) መሠረት የተፈቀደው ተቀናሽ ወይም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(3) ተግባራዊ ባይደረግ ኖሮ የሚፈቀደው ተቀናሽ ከተቀነሰ በኋላ የሚገኘው ውጤት ነው።

2. የአንድ ግብር ከፋይ የንግድ ሥራ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ በሚሰላበት ጊዜ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 57(7) ተፈፃሚ የሚደረግ ከሆነ የንግድ ሥራ ሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ነው የሚባለው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57(7) መሠረት የሀብቱ ድርሻ ነው ተብሎ ከሚወሰደው ወጪ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(1) ለግብር ከፋዩ የሚደረገው የወጪ ተቀናሽ ወይም የዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(4) ድንጋጌ ተግባራዊ ባይደረግ ኖሮ ተቀናሽ ይደረግ የነበረው ወጪ ከተቀነሰ በኋላ የሚቀረው ሂሳብ ነው።

59. ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ

1. አንድ ሰው አንድን ሀብት ሲሸጥ ወይም ሲለውጥ ከዚህ ሀብት የተገኘ ገቢ ሆኖ የሚወሰደው ሀብቱን የሸጠው ወይም የለወጠው ሰው የተቀበለው ወይም የሚቀበለው ጠቅላላ ገንዘብ ሲሆን፤ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ በዓይነት የተገኘውን ማንኛውንም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ይጨምራል።
2. ለኢትዮጵያ የበጎ አድራጎት ደርጅት ወይም የኢትዮጵያ ማህበር የሚሰጥን እርዳታ ሳይጨምር ሀብት በስጦታ የተላለፈ እንደሆነ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ያለው የሀብቱ ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ከሀብቱ የተገኘ ገቢ እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል።
3. አንድ ሰው ሀብቱን በማስተላለፍ ያገኘው ገቢ፤ ሀብቱን ከማስተላለፍ ጋር በተያያዘ ከቀረበለት ምርጫ ያገኘውን ጥቅም ይጨምራል። ሆኖም ይህ ጥቅም እንደገቢ ተደርጎ የሚወሰደው ከቀረበለት ምርጫ ጋር በተያያዘ ባገኘው ጥቅም ላይ ግብር ያልከፈለ ሲሆን ብቻ ነው።
4. አንድ ሀብት የጠፋ ወይም የወደመ እንደሆነ፤ የዚህ ሀብት ዋጋ ነው የሚባለው ባለሀብቱ ሀብቱ በመጥፋቱ ወይም በመውደሙ ምክንያት የተቀበለው ወይም የሚቀበለው የካሳ መጠን ሲሆን የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-
ሀ. በመድን ፖሊሲ መሠረት፤ በካሳ ወይም በሌላ

ስምምነት ምክንያት የተቀበለውን ወይም የሚቀበለውን ገንዘብ፤

ለ. በድርድር ምክንያት የሚቀበለውን ገንዘብ መጠን፤ ወይም ሐ. የፍርድ ቤት ውሳኔን ተከትሎ የተቀበለውን ወይም የሚቀበለውን የገንዘብ መጠን፤

5. አንድ ሰው በአንድ ግብይት ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ሀብቶችን ያስተላለፈ እንደሆነና የእያንዳንዱ ሀብት ዋጋ ተለይቶ ያልታወቀ እንደሆነ፤ ሀብቶቹ በተላለፉበት ጊዜ ባለው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ መሠረት በማስተላለፉ ምክንያት የተቀበለውን የገንዘብ መጠን ለተላለፉት ሀብቶች እንደየድርሻቸው ይደለደላል።

6. አንድ ግብር ከፋይ የተላለፈውን ሀብት ዋጋ የሚያሳይ ማስረጃ ማቅረብ ያልቻለ እንደሆነ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ የነበረው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ የሀብቱ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል።

60. ጥቅምን ወይም ኪሳራን ስለ ማስተላለፍ

1. ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል፤ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በሚከተሉት ሁኔታዎች ምክንያት አንድ ሀብት ሲተላለፍ የተገኘ ማናቸውም ዓይነት ጥቅም ወይም የደረሰ ኪሳራ ለግብር አከፋፈል ከግምት ውስጥ አይገባም፡-
ሀ. ባልና ሚስት በሚፋቱበት ጊዜ የሚደረግ የንብረት ክፍፍል፤
ለ. አንድ ሰው በመሞቱ ምክንያት ለውርስ አጣሪው ወይም ለወራሹ ሀብት ሲተላለፍ፤
ሐ. ሀብቱ በመጥፋቱ ወይም በመውደሙ ወይም ደግሞ ሀብቱ ለህዝብ ጥቅም ሲባል በመንግሥት በመወሰዱ ምክንያት (ከዚህ በኋላ "የተተካው ሀብት" ተብሎ የሚጠቀስ) የተገኘው ገቢ ገንዘቡን በተቀበለው ሰው አማካኝነት ሀብቱ በጠፋ ወይም በወደመ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚፈቅደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ ተመሳሳይ ሀብት (ከዚህ በኋላ "የመተኪያ ሀብት" ተብሎ የሚጠቀስ) ለማፍራት የዋለ እንደሆነ ወይም፤
መ. የተተካው ሀብት ዋጋው የሚቀንስ ሀብት የሆነ እንደሆነና ባለሀብቱ ሀብቱ በጠፋ ወይም በወደመ በስድስት ወር ጊዜ ውስጥ ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት የሚውል ዋጋው የሚቀንስ ተመሳሳይ የመተኪያ ሀብት ያፈራ እንደሆነ፤
2. የተተካውን ንብረት ያገኘው ሰው ይህንን ንብረት ለወደፊት በሚያስወግድበት ጊዜ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊከፍል የሚገባው

ግብር የሌለ ሲሆን፤ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሀ) እና (ለ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ አይሆኑም፡፡

3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)(ሀ) ወይም (ለ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ ንብረቱን ያገኘው ሰው ንብረቱን የሚያስወግደው ሰው ንብረቱ በተወገደበት ጊዜ ለንብረቱ ባወጣው ወጪ ያህል ንብረቱን እንዳገኘ ይቆጠራል፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሐ) ወይም (መ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ የመተኪያው ንብረት ዋጋ ከተተካው ንብረት ዋጋ የበለጠ እንደሆነ የመተኪያው ንብረት ዋጋ ሆኖ የሚወሰደው ሽያጩ በተከናወነበት ጊዜ ያለው የተተካው ንብረት ዋጋ ላይ በብልጫ የታየው ሂሳብ ተጨምሮበት ነው፡፡
5. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሐ) ወይም (መ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ ለተተካው ንብረት የተከፈለው ዋጋ ከመተኪያው ንብረት ዋጋ የሚበልጥ ከሆነ፤ የመተኪያው ንብረት ዋጋ ነው የሚባለው ሀብቱ በተሸጠበት ወቅት ያለው የተተካው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ላይ የበለጠው ገንዘብ ተቀንሶበት ነው፡፡ ነገር ግን ከዜሮ በታች መሆን የለበትም፡፡
6. የሀብቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ለመቀነስ ያልዋለው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 5 መሠረት በትርፍ የታየው የገንዘብ መጠን በግብር ከፋዩ ገቢ ውስጥ መካተት አለበት፡፡
7. የተወገደው ሀብት ዋጋው የሚቀንስ ወይም ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሀብት የሆነ እንደሆነ፡-
- ሀ. በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ (3)(ለ) “ለሀብት የተደረገ ወጪ” በሚል የተመለከተው አገላለጽ የሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፤
- ለ. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እና (5) “ለተተካው ሀብት የተደረገ ወጪ” በሚል የተመለከተው የተተካው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡
- 61. የተላለፉ ሀብቶችን ስለመመዝገብ**
- የአንድን ሀብት መተላለፍ ለመቀበል፤ ለመመዝገብ ወይም በሌላ በማንኛውም መንገድ መተላለፉን ለማጽደቅ በህግ ሥልጣን የተሰጠው ማንኛውም ሰው በሀብቱ መተላለፍ ምክንያት በዚህ አዋጅ መሰረት መከፈል የሚገባው ማንኛውም ግብር መከፈሉን ሳያረጋግጥ መተላለፉን ሊቀበል፤ ሊመዘግብ ወይም ሊያፀድቅ አይችልም፡፡

ምዕራፍ ሁለት

ሌሎች የወል ድንጋጌዎች

62. የተመለሰ ወጪ

አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት ላወጣው ወጪ ተቀናሽ የተያዘለት እንደሆነ ወይም የማይሰበሰብ ዕዳ የተሰረዘለት እንደሆነ እና በቀጣይ ግን ግብር ከፋዩ በገንዘብ ወይም በዓይነት በተቀናሽ የተያዘለትን ወጪ ወይም የተሰረዘለትን ዕዳ የሚያካክስ የገንዘብ መጠን የተቀበለ እንደሆነ ግብር ከፋዩ የተቀበለው የገንዘብ መጠን ገንዘቡን በተቀበለበት የግብር ዓመት እንደተገኘ ገቢ የሚቆጠር ሲሆን ይህም ገቢ ተቀናሽ ተደርጎለት ከነበረው ገቢ ጋር ተመሳሳይ ምድብ ይኖረዋል፡፡

63. ገቢ የሚያስገኝ ሥራ ስለማቆም

1. ማናቸውም ግብር ከፋይ፤

ሀ. በግብር ዓመቱ ገቢው ከመገኘቱ በፊት ካቆመው የንግድ ሥራ፤ የሥራ እንቅስቃሴ፤ ወይም ኢንቨስትመንት ገቢ ያገኘ እንደሆነ፤ እና

ለ. ገቢው የተገኘው የንግዱ ሥራ፤ የሥራው እንቅስቃሴ ወይም ኢንቨስትመንቱ ከመቆሙ በፊት ቢሆን ኖሮ በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የሚከፈልበት በሚሆንበት ጊዜ የንግዱ ሥራ፤ የሥራው እንቅስቃሴ ወይም ኢንቨስትመንቱ ገቢው በተገኘበት ጊዜ እንዳልቆመ ተቆጥሮ በገቢው ላይ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ እንዲሆን ይደረጋል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን ገቢ ለማግኘት የወጣ ወጪ በዚህ አዋጅ በሚፈቀደው መጠን በተቀናሽ ይያዛል፡፡

64. በዓይነት የተገኘ የገንዘብ መጠን

የዚህ አዋጅ አንቀጽ 12(3) እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በዓይነት የተገኘ የገንዘብ መጠን ወይም የተፈፀመ ክፍያ ዋጋ የገንዘቡ መጠን በተገኘበት ወይም ክፍያው በተፈፀመበት ጊዜ ሀብቱ የነበረው ትክክለኛው የገበያ ዋጋ ሲሆን፤ ይህ ዋጋ በሚወሰንበት ጊዜ ሀብቱን በማስተላለፍ መብት ላይ የተጣለው ገደብ ግምት ውስጥ አይገባም፡፡

65. ወጪዎችን ስለማከፋፈል

1. የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ ማናቸውም ወጪ ፤

ሀ. ከአንድ በላይ የሆኑ የገቢ ዓይነቶችን ለማግኘት፣ ወይም

ለ. አንድን የገቢ ዓይነት ለማግኘት እና ለሌሎች ዓላማዎች የዋለ እንደሆነ የሥራዎቹን ወይም የወጪዎቹን አንጻራዊ ባህርይና መጠን ግምት ውስጥ በማስገባት ወጪዎቹ ምክንያታዊ በሆነ መንገድ ይከፋፈላሉ፡፡

2. የሚከተሉት የተለያዩ የገቢ ዓይነቶች ተደርገው ይወሰዳሉ፡-

ሀ. ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ፤

ለ. ቤትን በማከራየት የሚገኝ ገቢ፤

ሐ. የንግድ ሥራ ገቢ፤

መ. እያንዳንዱ ራሱን የቻለ የገቢ ዓይነት ሆኖ የሚወሰደው በሠንጠረዥ “መ” ሥር ግብር የሚከፈልበት ገቢ፤

ሠ. ከገቢ ግብር ነፃ የሆነ ገቢ፡፡

ክፍል ስምንት

ከግብር ለመሸሽ የሚደረገውን ጥረት ስለመከላከል

66. ገቢን መከፋፈል

1. አንድ ግብር ከፋይ ግንኙነት ካለው ሰው ጋር በሚኖረው ግብይት ገቢን ለመከፋፈል ከሞከረ፣ ገቢው በመከፋፈሉ ምክንያት የሚደርሰውን የገቢ ግብር መቀነስ ለመከላከል ሲባል ባለሥልጣኑ የሁለቱን ሰዎች ገቢ እና ተቀናሽ ወጪ ሊያስተካክለው ይችላል፡፡

2. አንድ ግብር ከፋይ ገቢውን ለመከፋፈል ሞክሯል የሚባለው፡-

ሀ. ግብር ከፋዩ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ገቢውን ወይም ገቢውን የሚያስገኘውን ሙብት ግንኙነት ላለው ሰው ሲያስተላልፍ፤

ለ. ግብር ከፋዩ ጥሬ ገንዘብን ጨምሮ ማናቸውንም ንብረት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ

ግንኙነት ላለው ሰው ሲያስተላልፍና ንብረቱ የተላለፈለት ሰው ከተላለፈው ንብረት ገቢ ወይም ጥቅም ሲያገኝ፣ እንዲሁም ንብረቱ የተላለፈበት ምክንያት ወይም ከተላለፈባቸው ምክንያቶች አንዱ የአስተላላፊውን ወይም የተላለፈለትን ሰው ገቢ ዝቅ ለማድረግ ሲሆን ነው፡፡

3. አንድ ሰው ገቢውን ለመከፋፈል የሞከረ መሆን አለመሆኑን ለመወሰን ባለሥልጣኑ ለተላለፈው ንብረት የተሰጠውን ዋጋ (ካለ) ግምት ውስጥ ማስገባት አለበት፡፡

67. ስለ መሸጋገሪያ ዋጋ

1. በገበያ ዋጋ መርህ ያልተደረገ ማንኛውም ግብይት ሲኖር፣ በትክክለኛ የገበያ ዋጋ የሚታየውን ትክክለኛ ገቢ፣ ጥቅም፣ ተቀናሽ፣ ኪሳራ፣ ወይም ማካካሻ ለመወሰን ባለሥልጣኑ እነዚህን ገቢዎች፣ ጥቅሞች፣ ተቀናሽ ወጪዎች፣ ኪሣራዎች ወይም ማካካሻዎች ግብይቱን ባደረጉት ወገኖች መካከል ሊያከፋፍል ወይም ሊደለድል ይችላል፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ በሚሆንበት ግብይት ከተዋዋዩ አንዱ ክልሉ ውስጥ የሚገኝና በክልሉ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሲሆን እና የግብይቱ ሌላኛው ወገን ደግሞ ከክልሉ ውጭ የሚገኝ እንደሆነ ማንኛውም ክፍፍል፣ ድልድል፣ የገቢ ክፍፍል፣ ጥቅም፣ ተቀናሽ ሂሳብ፣ ኪሣራ ወይም የግብር ማካካሻ የሚደረገው ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ይሆናል፡፡

3. በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በክልሉ ውስጥ ላለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ወይም በክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው ከክልሉ ውጭ ላለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት የገቢ ወይም የወጪ ድልድል የሚደረገው ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ይሆናል፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት የሚወጣው መመሪያ ሙሉ በሙሉ በክልሉ ውስጥ ለሚከናወኑ ግብይቶችም ተፈጻሚ ሊሆን ይችላል፡፡

5. አንድ ግብር ከፋይ ለግብር ዓመቱ በሚያቀርበው የግብር ማስታወቂያ ውስጥ ግንኙነት ካላቸው ሰዎች ጋር ያደረጋቸውን ግብይቶች ዝርዝር አብሮ ማቅረብ አለበት፡፡

6. በዚህ አንቀጽ “በገበያ ዋጋ መሠረት የሚደረግ ግብይት” ማለት ግንኙነት የሌላቸው ሰዎች በገበያ ዋጋ መሠረት የሚያደርጉት

ግብይት ነው፡፡

68. ከግብር ለመሸሽ የሚደረጉ ዕቅዶች

1. የሚከተሉት ሁኔታዎች ተፈፅመዋል ብሎ ሲያምን ባለሥልጣኑ የዚህን አንቀጽ ድንጋጌዎች ተግባራዊ ሊያደርግ ይችላል፡-

ሀ. ከግብር ለመሸሽ የሚያስችል ዕቅድ ሲዘጋጅ ወይም ተግባራዊ ሲሆን፤

ለ. በዕቅዱ መሠረት አንድ ሰው የግብር ጥቅም ሲያገኝ፤ እና

ሐ. የዕቅዱን መሠረታዊ ጉዳይ ግምት ውስጥ በማስገባት በዕቅዱ የተስማማው ወይም ዕቅዱን ተግባራዊ ያደረገው ሰው ይህንን ሊያደርግ የቻለበት ብቸኛው ወይም ዋነኛው ዓላማ በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ለ) የተመለከተውን የግብር ጥቅም ለማግኘት ነው ብሎ ለመደምደም የሚቻል ሲሆን ነው፡፡

2. በዚህ አዋጅ ውስጥ ሌላ ተቃራኒ ድንጋጌ ቢኖርም፤ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ሲሆን ባለሥልጣኑ ምንም ዓይነት የዕቅድ ስምምነት እንዳልተደረገ ወይም ስምምነቱ ተግባራዊ እንዳልተደረገ በመቁጠር ከግብር ለመሸሽ የተደረገውን ተግባር ለመከላከል ወይም ለመቀነስ አግባብነት ይኖረዋል የሚለውን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባት ግብር የመክፈል ግዴታ ያለበትን ሰው ወይም ከዕቅዱ ጋር ግንኙነት ያለውን ሰው ግብር ሊወስን ይችላል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ መሠረት የግብር ውሳኔ የተሰጠ ሲሆን፤ ውሳኔውን ተግባራዊ ማድረግ ይቻል ዘንድ ባለሥልጣኑ የግብር ውሳኔውን አስመልክቶ ለግብር ከፋዩ ማስታወቂያዎች ይሰጣል፡፡

4. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ. “ዕቅድ” የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

1. በፍርድ ሂደት ውስጥ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ወይም የማይችል ቢሆንም፤ ወይም በግልጽ ወይም በአንድምታ የተደረገ ቢሆንም ባይሆንም፤ ስምምነትን፣ ማመቻቸትን፣ ቃል ኪዳን መግባትን፤

ወይም አንድን ነገር ለመፈፀም መስማማትን ፤

2. ማንኛውንም ዕቅድ፤ ወይም ሀሳብ ማቅረብ፤ የአንድን ድርጊት ሂደት ወይም የአንድን ድርጊት አፈፃፀም፤

ለ. “የግብር ጥቅም” ማለት

1. ማንኛውም ሰው ሊከፍል የሚገባውን ግብር መቀነስ፤

2. የአንድን ሰው ግብር የመክፈል ኃላፊነት ማዘግየት፤ ወይም

3. ሌላ ማንኛውም ከግብር ለመሸሽ የሚከናወን ድርጊት ነው፡፡

ከፍል ዘጠኝ

አስተዳደራዊና የሥነ-ሥርዓት ድንጋጌዎች

69. የታክስ አስተዳደር አዋጅ ተፈጻሚነት

የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፤ ይህንን አዋጅ ለማስተዳደር የታክስ አስተዳደር አዋጅ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

70. መዝገብ ስለመያዝ

1. የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለባቸው የደረጃ “ሀ” ግብር ከፋዮች በፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች መሠረት የተዘጋጁ የሂሳብ መዝገቦችን የመያዝ ግዴታ ያለባቸው ሲሆን፤ በተለይም የሚከተሉትን መዝግብት መያዝ አለባቸው፡-

ሀ. ቋሚ ሀብቶች የተገዙበትን ቀን፤ የተገዙበትን ዋጋ፤ ሀብቱን ለማሻሻል የወጣውን ወጪ እና የሀብቱን የወቅቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚያሳይ ሰነድን ጨምሮ የንግድ ሥራውን ሀብትና ዕዳ የሚያሳይ መዝገብ፤

ለ. ከግብር ከፋዩ ንግድ ሥራ ጋር በተያያዘ በየቀኑ የተገኘውን ማናቸውንም ገቢ እና ወጪ የሚያሳይ ሰነድ፡-

ሐ. ከንግድ ሥራው ጋር በተያያዘ የንግድ ዕቃዎችን ግዢና ሽያጭ እንዲሁም በግብር ከፋዩ የተሰጡ እና የተገኙ አገልግሎቶችን በተመለከተ የሚከተሉትን የሚያሳይ ሰነድ፡-

3. ግብር ከፋዩ ባለፈው የግብር ዓመት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያልነበረበት ከሆነ በከፊል የሚከፈለው የግብር መጠን በጣም ቅርብ በነበረው የግብር ዓመት የነበረው የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ግማሽ ይሆናል፡፡
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት በአንድ ግብር ከፋይ በከፊል ሊከፈል ከሚገባው ግብር ላይ፣ ግብር ከፋዩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 73 መሠረት የከፈለው የቅድሚያ ክፍያ ወይም ደግሞ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 78 መሠረት የተከፈለው ግብር ተቀናሽ የሚደረግ ሲሆን፣ ተቀናሽ ተደርጎ የሚቀረው ከዜሮ በታች ሊሆን አይችልም፡፡
5. ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ በዚህ አንቀጽ መሠረት በከፊል የከፈለው ግብር በግብር ዓመቱ መክፈል ካለበት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ጋር ይካካላል፡፡
6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት ሊካካስ የሚችለው ግብር ከፋዩ በአንድ የግብር ዓመት በከፊል የከፈለው የግብር መጠን በዓመቱ መክፈል ከሚኖርበት የገቢ ግብር የበለጠ እንደሆነ፤ በልዩነት የታየው የገንዘብ መጠን በታከስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ሥራ ላይ ይውላል፡፡
7. በዚህ አንቀጽ “የንግድ ሥራ ገቢ ግብር” የሚለው አገላለጽ “የኪራይ ገቢ ግብር” የሚለውን አገላለጽ አካቶ ይህ አንቀጽ ለሠንጠረዥ “ለ” ግብር ከፋይም ተፈጻሚነት ሊኖረው ይችላል፡፡
8. በዚህ አንቀጽ “ከፋዩ የመክፈያ ጊዜ” ማለት የግብር ከፋዩ የግብር ዓመት በሚመለከት በግብር ዓመቱ ውስጥ የመጀመሪያው ስድስት ወር የሚያበቃበት መጨረሻ ቀን ነው፡፡

ክፍል አሥር

ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብርን ቀንሶ ስለማስቀረት

75. ከመቀጠር ከሚገኝ ገቢ ላይ ግብርን ቀንሶ ማስቀረት

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ(2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ቀጣሪ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 10 መሠረት የቅጥር ገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለተቀጣሪው

በሚከፍልበት ጊዜ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 በተደነገገው መሠረት ተፈጻሚ በሚሆነው የግብር መጣኔ መሠረት በእያንዳንዱ የክፍያ ጊዜ መክፈል የሚኖርበትን የገቢ ግብር ከጠቅላላው ክፍያ ላይ ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

2. ቀጣሪው ተቀጣሪው ከአንድ በላይ የሆነ ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ እንዳለው ያወቀና ሌላው ቀጣሪ ወይም ሌሎቹ ቀጣሪዎች በጠቅላላው የተቀጣሪው ገቢ ላይ ተመስረተው የገቢ ግብርን ቀንሰው እንደማያስቀሩ ያወቀ እንደሆነ ቀጣሪው የተቀጣሪውን ገቢ በማጠቃለል የገቢ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡
3. ቀጣሪው ለተቀጣሪው ከሚከፍለው ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታው ለሠራተኛው ከሚፈጽማቸው ክፍያዎች ላይ በቀጣሪው ተቀናሽ መደረግ ካለባቸው ሌሎች ግዴታዎች ቅድሚያ ይኖረዋል፡፡

76. በክልሉ ነዋሪ ላልሆኑ ሰዎች ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ግብርን ቀንሶ ማስቀረት

1. የክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በክልሉ ባለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት በክልሉ ነዋሪ ላልሆነ ሰው የትርፍ ድርሻ፣ የንዑስ ሥራ ተቋራጭ ክፍያ፣ የሮያሊቲ፣ የሥራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒካል ክፍያ ወይም የሌሎች ገቢዎች ክፍያ የፈፀመ እንደሆነ እንደ አግባብነቱ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 35(4)፣ 46(2) ወይም 49 በተደነገገው የግብር መጣኔ መሠረት በክልሉ ነዋሪ ላልሆነው ሰው ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ የገቢ ግብር ቀንሶ መያዝ አለበት፡፡
2. የክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በክልሉ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ያለው ነዋሪ ያልሆነ ሰው በክልሉ ነዋሪ ላልሆነ አዝናኝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ግብር የሚከፈልበት ክፍያ የፈፀመ እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49(1) በተደነገገው የግብር መጣኔ መሠረት ለአዝናኙ ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ የገቢ ግብር ቀንሶ መያዝ አለበት፡፡

77. ከትርፍ ድርሻ እና ከሮያሊቲ ክፍያዎች ላይ ግብር ቀንሶ ማስቀረት

1. በክልሉ ነዋሪ የሆነ ወይም በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ድርጅት የትርፍ ድርሻ ያገኘ ሰው በጠቅላላው የትርፍ ድርሻ ገቢ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የትርፍ ድርሻ ከጠቅላላው ክፍያ ላይ ቀንሶ ማስቀረት አለበት፡፡

2. በክልሉ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በክልሉ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ቋሚ ድርጅት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ግብር የሚከፈልበት የሮያሊቲ ክፍያ በሚፈፀምበት ጊዜ በዚያው አንቀጽ በተወሰነው መጣኔ መሠረት ግብሩን ከጠቅላላው ክፍያ ላይ ቀንሶ ማስቀረት አለበት፡፡

78. በክልሉ ውስጥ ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ግብር ቀንሶ ስለማስቀረት

1. ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በስተቀር ድርጅት፣ የመንግሥት መስሪያ ቤት፣ ለትርፍ ያልተቋቋመ ድርጅት ወይም መንግስታዊ ያልሆነ ድርጅት በሚከተሉት ግብይቶች ላይ በሚፈጽሙት ጠቅላላ ክፍያ ላይ 2% ግብር ቀንሰው የማስቀረት ግዴታ አለባቸው፡-
ሀ. በክልሉ ውስጥ በአንድ ግዥ ወይም በአንድ የዕቃ አቅርቦት ውል ከብር 10,000.00 (አሥር ሺህ) በላይ ለሆነ የዕቃ አቅርቦት ለሚፈፀም ክፍያ፣
ለ. በክልሉ ውስጥ በአንድ ጊዜ ግዥ ወይም በአንድ የአገልግሎት ውል ከብር 3,000.00 (ሶስት ሺህ ብር) በላይ በሚፈፀም ክፍያ፣
2. ዕቃዎች ወይም አገልግሎቶች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ከተመለከተው ገንዘብ በሚያንስ መጠን ተነጣጥለው ሲቀርቡና እነዚህ ዕቃዎች ወይም አገልግሎቶች በመደበኛው አሰራር በአንድ አቅርቦት እንደሚቀርቡና ለአቅርቦቱ የሚከፈለው ገንዘብም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ከተወሰነው የገንዘብ መጠን እንደሚበልጥ የሚገመት ከሆነ፣ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን የግብር መጠን በመወሰን እና የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ያልተከፈለውን ግብር ከአቅራቢው ወይም ከገዥው ላይ ለማስከፈል ይችላል፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ የሚሆንበት አቅራቢ ግብር ቀንሶ ለሚያስቀረው ሰው የታከሰ መለያ ቁጥሩን ያልሰጠ እንደሆነ ግብሩን ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ 30% (ሰላሳ በመቶ) ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡
5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሠረት ተይዞ

የሚከፈለው ግብር፡-

ሀ. አቅራቢው ከአቅርቦቱ የሚያገኘውን ገቢ በተመለከተ የመጨረሻ ግብር ይሆናል፡፡

ለ. በመመሪያ ወይም በአስተዳደራዊ ውሳኔ ቀሪ ሊደረግ አይችልም፡፡

6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተወሰነውን የገንዘብ መጠን ቢሮው በመመሪያ ሊለውጠው ይችላል፡፡

79. ከግብር ነፃ በሆኑ ገቢዎች ላይ ግብር ተቀንሶ የማይያዝ ስለመሆኑ

በዚህ ምዕራፍ መሠረት ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ከግብር ነፃ በሆነ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ መያዝ አይችልም፡፡

80. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ተከፈለ ስለሚባልበት ጊዜ

ለዚህ የአዋጁ ክፍል አፈጻጸም ሲባል፣ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ባለበት ሰው ተከፈለ የሚባለው ከሚከተሉት አንዱ ሲፈጸም ነው፡-

1. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ክፍያ ለሚፈጸምለት ሰው በእርግጥ ሲከፈል፣
2. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ በተከፋዩ ትእዛዝ ወይም በህግ መሠረት በተከፋዩ ስም ሲከፈል፣
3. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ለተከፋዩ ጥቅም ሲባል ሥራ ላይ ከዋለ፣ ከተጠራቀመ፣ ወይም ለካፒታል ንብረት ማግኛ ሲውል፣
4. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ለተከፋዩ ጥቅም ሲባል በተከፋዩ ስም ሲያዝለት፡፡

81. ግብር ተቀንሶ መያዙን የሚያረጋግጥ ደረሰኝ ስለመስጠት

ከአንድ ክፍያ ላይ ግብር ተቀንሶ በሚያዝበት ጊዜ፣ ግብሩን ቀንሶ የሚይዘው ሰው ክፍያውን ለሚቀበለው ሰው በፀደቀው ቅጽ መሠረት ግብር ተቀንሶ መያዙን የሚያረጋግጥ የምስክር ወረቀት የመስጠት ግዴታ አለበት፡፡

82. ተቀንሶ የተያዘውን ግብር ስለመክፈል

1. ማንኛውም ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው ከሚከፍለው ገንዘብ ላይ ቀንሶ የሚያስቀረውን ግብር የተከፋዩን ሂሳብ ክፍያ ከፈፀመበት ወር በኋላ ባለው ወር በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ፣ ለባለሥልጣኑ መክፈል ይኖርበታል፡፡

1. ለገበያ የዋሉትን ወይም የተቀበላቸውን የንግድ ዕቃዎች እና የተሰጠውን ወይም የተገኘውን አገልግሎት ዝርዝር፤

2. ከግብር ከፋዩ ላይ የንግድ ዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን የገዙ ወይም ለግብር ከፋዩ ያቀረቡ ሰዎችን ስም እና የታከሰ ከፋይ መለያ ቁጥር (እንደሁኔታው)፤

3. የአቅራቢውን የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር የያዙ አስቀድሞ ቁጥር የተሰጣቸው ደረሰኞችን፤

መ. በግብር ዓመቱ መጨረሻ በግብር ከፋዩ እጅ የሚገኙ የንግድ ዓይነት፣ መጠንና ዋጋ እና የዋጋ መገመቻ ዘዴን የሚያሳይ ሰነድ፤

ሠ. የግብር ከፋዩን የግብር ኃላፊነት ለመወሰን የሚያስችል ሌላ ማንኛውም ሰነድ፡፡

2. የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለባቸው የደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች የሚከተሉትን ሰነዶች የመያዝ ግዴታ አለባቸው፡-

ሀ. የየቀኑን ገቢ እና ወጪ የሚያሳይ መዝገብ፤

ለ ሁሉንም ግዥዎችና ሽያጮችን የሚያሳይ መዝገብ፤

ሐ. የደመወዝንና የአበሎች መዝገብ፤

መ. የግብር ከፋዩን የግብር ኃላፊነት ለመወሰን የሚያስችል ሌላ ማንኛውም አግባብነት ያለው ሰነድ፤

3. የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋዮች የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው መሠረት ጠቅላላ የሽያጭ ገቢያቸውን የሚያሳይ ወይም ሌላ አስፈላጊ መዝገብ ሊይዙ ይችላሉ፡፡

4. በዚህ አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” መሠረት ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት የደረጃ “ሀ” ወይም “ለ” ግብር ከፋይ የሚከተሉትን ሰነዶች የመያዝ ግዴታ አለበት፡-

ሀ. ከኪራይ የተቀበለውን ገቢ የሚያሳይ ሰነድ፤

ለ. ከቤቱ ጋር በተያያዘ ለመንግሥት ወይም ለከተማ አስተዳደር የተከፈሉትን ክፍያዎች የሚያሳይ ሰነድ፤

ሐ. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 15(5)(ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት

ሁኔታ ካልሆነ በስተቀር፣ ከቤቱ ጋር ተያይዞ የሚወጣውን ማንኛውንም ወጪ የሚያሳይ ሰነድ፤

መ. የሚከራየው ሕንጻ የተገኘበትን ቀን፣ ሕንጻው የተገኘበትን ዋጋ፣ ሕንጻውን ለማሻሻል የወጣውን ወጪ እና የህንጻውን የወቅቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚሳይ ሰነድ፤

ሠ. ቤቱን በሚመለከት የተደረገ ማንኛውንም የተከራይ አከራይ ስምምነት የሚያሳይ ሰነድ፤

5. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 51 መሠረት ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ሀብት የተገኘበትን ቀን፣ የተገኘበትን ዋጋ እና ሀብቱን ለማሻሻል የወጣ ሌላ ማንኛውንም ወጪ፣ ሀብቱ በሚተላለፍበት ጊዜ የተቀበለውን ገቢ የሚያሳይ መዝገብ የመያዝ ግዴታ አለበት፡፡

6. ግብር ከፋዩ አንድ ወጪ በተቀናሽነት እንዲያዝለት ወይም በአንድ ሀብትዋጋ ውስጥ እንዲካተትለት የሚያስችለውን የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ያልቻለ እንደሆነ ባለሥልጣኑ የሚከተሉትን ላይፈቅድ ይችላል፡፡

ሀ. ወጪ በተቀናሽነት እንዲያዝ፤

ለ. አንድ ወጪ በአንድ ሀብት ዋጋ ውስጥ እንዲካተት፤

7. ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ያወጣል፡፡

71. ግብርን ስለማሳወቅ

1. አንድ ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከአንድ በላይ ለሆኑ ቀጣሪዎች የማይሰራ ወይም ግብርን ቀንሶ ገቢ የማድረግ ግዴታ ያለበት ካልሆነ በስተቀር ግብሩን የማስታወቅ ግዴታ የለበትም፡፡

2. አንድ ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከአንድ በላይ ቀጣሪዎች ያሉት ወይም ከራስ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት እንደሆነ፣ ተቀጣሪው ከየሦስት ወሩ መጨረሻ በኋላ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ የግብር ማስታወቂያ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

3. አንድ ተቀጣሪ ግብር የማሳወቅ ግዴታ የሌለበት ሲሆን ቀጣሪው በአንቀጽ 81 መሠረት ለተቀጣሪው የሚሰጠው ግብር ተቀንሶ ቀሪ መሆኑን የሚያሳየው ደረሰኝ ለዚህ አዋጅና ለታከሰ አስተዳደር አዋጅ ዓላማ ሲባል ቀጣሪው በየወሩ

መክፈል በሚኖርበት ግብር ላይ እንደተሰጠ የግብር ውሳኔ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

4. የደረጃ “ሀ” እና “ለ” ግብር ከፋዮች የግብር ዓመቱን ግብር የሚያሳውቁት በሚከተሉት ጊዜያት ውስጥ ይሆናል፡-

ሀ. የደረጃ “ሀ” ግብር ከፋዮች የግብር ዓመቱ ከተጠናቀቀበት ጊዜ አንስቶ ባሉት የአራት ወራት ጊዜ ውስጥ፤

ለ. የደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች የግብር ዓመቱ ከተጠናቀቀበት ጊዜ አንስቶ ባሉት የሁለት ወራት ጊዜ ውስጥ፤

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት የሚቀርብ የግብር ማስታወቂያ የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፡-

ሀ. ለደረጃ “ሀ” ግብር ከፋዮች፣ የግብር ከፋዩን የግብር ዓመቱን ትርፍና ኪሳራ መግለጫ እና የሃብትና ዕዳ መግለጫ፤ ወይም

ለ. ለደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች፣ የግብር ከፋዩን የግብር ዓመቱን የትርፍና ኪሳራ የሂሳብ መግለጫ፡፡

6. የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 72(4) በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የግብር ማስታወቂያውን ማቅረብ አለበት፡፡

7. ካገኘው ገቢ ላይ ግብሩ ተቀናሽ የተደረገ በመሆኑ ምክንያት ነፃ ካልተደረገ በስተቀር የሠንጠረዥ “መ” ገቢ ያለው ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ገቢውን ያስገኘው ግብይት ከተደረገ ጀምሮ ባሉት ሁለት ወራት ውስጥ የግብር ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታ አለበት፡፡

72. ግብርን ስለመክፈል

1. አንድ ተቀጣሪ ለወሩ መክፈል የሚኖርበት ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ ግብር የመክፈያ ጊዜ ግብር ከፋዩ የሦስት ወሩን የግብር ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ጊዜ ነው፡፡
2. የደረጃ “ሀ” ወይም “ለ” ግብር ከፋዮች ዓመታዊ ገቢያቸውን ማስታወቅ ባለባቸው ጊዜ በግብር ዓመቱ ሊከፍሉት የሚገባውን ግብር ከፋዮቹ መክፈል አለባቸው፡፡

3. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 71(7) የሚመለከተው ግብር ከፋይ ግብር መክፈያ ጊዜ ግብይቱን አስመልክቶ የግብር ማስታወቂያ መቅረብ የሚኖርበት ጊዜ ይሆናል፡፡

4. የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋይ በዚህ አዋጅ ሥር በሚወጣ ደንብ መሠረት ለእያንዳንዱ በጀት ዓመት ከሐምሌ 1 ቀን እስከ ሐምሌ 30 ቀን ባለው ጊዜ ውስጥ ግብሩን መክፈል ይኖርበታል፡፡

73. ዕቃዎች ወደ ሀገር በሚገቡበት ጊዜ በቅድሚያ ስለሚከፈል ግብር

1. የሠንጠረዥ “ሐ” ግብር ከፋይ ለንግድ የሚውሉ ዕቃዎችን ወደ ሀገር ሲያስገባ የዕቃዎቹን የጉምሩክ ዋጋ፣ የመድን አረቦንና የማጓጓዣ ወጪ 3% (ሦስት በመቶ) የንግድ ሥራ ገቢ ግብር በቅድሚያ ለፌዴራል ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ይከፍላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት መክፈል የሚኖርበት ግብር የሚከፈለው ዕቃዎቹ ከጉምሩክ ቁጥጥር ከመውጣታቸው በፊት ሆኖ፤ ይህም ግብር፣ ግብር ከፋዩ ዕቃዎቹን ወደ ሀገር ውስጥ የማስገባቱ ተግባር በተከናወነበት የግብር ዓመት ከግብር ከፋዩ ላይ ከሚፈለገው ዓመታዊ የንግድ ሥራ ግብር ዕዳ ጋር ይካካላል፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሊካካስ የሚችለው በአንድ የግብር ዓመት በየጊዜው የተከፈለው የግብር መጠን ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ መክፈል ከሚኖርበት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ዕዳ የበለጠ እንደሆነ፤ በልዩነት የታየው የገንዘብ መጠን በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ሥራ ላይ ይውላል፡፡

74. ግብርን በየጊዜው መክፈል

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የሠንጠረዥ “ሐ” ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ውስጥ 6ኛውን ወር ተከትሎ እስከሚመጣው ወር የመጨረሻ ቀን ድረስ የንግድ ሥራ ገቢ ግብሩን በክፍል ለመክፈል ይችላል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆኖ፣ አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የክፍያ ጊዜ መክፈል የሚችለው ከፊል ግብር ባለፈው የግብር ዓመት የተከፈለውን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ግማሽ ይሆናል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ተቀንሶ የሚያዝ ግብር የሚከፍል ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ተቀናሽ ተደርጎ የተያዘውን ግብር በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለባለሥልጣኑ የማስታወቅና ግብሩን አብሮ የመክፈል ኃላፊነት አለበት፡፡

3. ማንኛውም ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው፤

ሀ. በዚህ የአዋጁ ክፍል በተደነገገው መሠረት ግብር ቀንሶ ያልያዘ ከሆነ፤ ወይም

ለ. ቀንሶ የያዘውን ግብር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተደነገገው መሠረት ለባለሥልጣኑ ያልከፈለ እንደሆነ፤ ለባለሥልጣኑ መክፈል የሚኖርበትን ግብር በተመለከተ ኃላፊ ይሆናል፡፡

4. ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ግብሩን ቀንሶ ባለመያዙ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ለተመለከተው የግብር መጠን ኃላፊ በሚሆንበት ጊዜ እርሱ የከፈለውን ግብር ክፍያ ከተፈጸመለት ሰው ላይ የማስመለስ መብት አለው፡፡

83. ተቀንሶ ለተያዘ ግብር የሚሰጥ የግብር ማካካሻ

1. በዚህ ምዕራፍ መሠረት ከገቢ ላይ የተቀነሰው ግብር በዚህ አዋጅ አንቀጽ 10(5) ወይም 53(2) መሠረት የመጨረሻ ግብር በማይሆንበት ጊዜ ግብር ከፋዩ ተቀንሶ ለተያዘው ግብር በግብር ዓመቱ የግብር ማካካሻ የማግኘት መብት አለው፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የተከፈለው ግብር ከግብር ከፋዩ ላይ በዓመቱ ከሚፈለገው የግብር መጠን ያነሰ እንደሆነ ግብር ከፋዩ ገቢውን በሚያስታውቅበት ጊዜ በልዩነት የሚፈለገውን ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የተከፈለው ግብር ከግብር ከፋዩ ላይ በግብር ዓመቱ ከሚፈለገው የግብር መጠን በልጦ የተገኘ እንደሆነ በብልጫ የተከፈለው ግብር በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 49 በተደነገገው መሠረት ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ክፍል አሥራ አንድ

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

84. ደንብና መመሪያዎችን የማውጣት ሥልጣን

1. ለዚህ አዋጅ ትክክለኛ አፈጻፀም የክልሉ መስተዳድር ምክር ቤት ደንብ ያወጣል፡፡
2. ቢሮው ለዚህ አዋጅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ለሚወጣው ደንብ ትክክለኛ አፈጻፀም አስፈላጊ የሆኑ መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል፡፡

85. የተሻሩ እና ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

በዚህ አዋጅ አንቀጽ 86 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ አንቀጽ “የተሻረ ሕግ” ተብሎ የሚጠቀሰው የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 41/1996 እና ሌሎች አዋጆችን ተከትለው የወጡ ሕጎችና ልማዳዊ አሠራሮች የተሻሩ ሲሆን፤ ይህን አዋጅ የሚቃረን ሌላ ማንኛውም ሕግ በዚህ አዋጅ በተመለከቱት ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

86. የመሸጋገሪያ ድንጋጌዎች

1. በታክስ አስተዳደር አዋጅ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ መሆን ከሚጀምርበት የግብር ዓመት በፊት ላለው ማንኛውም ጉዳይ በዚህ አዋጅ የተሻሩ ሕጎች ተፈጻሚነት ይቀጥላል፡፡
2. በዚህ አዋጅ ያለፈው የግብር ዓመት የሚለው አገላለፅ እንደ አግባብነቱ በተሻረው ህግ ያለውን የግብር ዓመትም ይጨምራል፡፡
3. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 61 መሠረት ቀደም ሲል የተደረገ ተቀናሽ፤ ወጪ፤ ኪሳራ ወይም የማይሰበሰብ እዳ የሚለው አገላለጽ በተሻረው ሕግ መሠረት የተቀነሰን ወጪ፤ ኪሳራ ወይም የማይሰበሰብ ዕዳን ይጨምራል፡፡
4. በዚህ አዋጅ መሠረት የትርፍ እና ኪሣራ ወይም የገቢ መግለጫ በፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ መሠረት የሚዘጋጀው የኢትዮጵያ ወይም የክልሉ የሂሳብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ በሚያወጣው የጊዜ ሰሌዳ መሠረት ይሆናል፡፡ የጊዜ ሰሌዳው ተፈጻሚ እስከሚሆን ድረስ የተሻረው ሕግ ተፈጻሚነት ይቀጥላል፡፡
5. ባለሥልጣኑ ይህ አዋጅ በሥራ ላይ ከዋለበት ጊዜ ጀምሮ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ በዚህ አዋጅ የተደነገገው የግብር ከፋዮች ደረጃ ተፈጻሚ የሚሆንበትን ጊዜ ይወስናል፡፡ ይህ እስከሚወሰን ድረስ የግብር ከፋዮችን ደረጃ በሚመለከት የተሻረው ሕግ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

6. በተሻሻሉት ሕጎች መሠረት የወጡ ደንቦች እና መመሪያዎች ከዚህ አዋጅ ጋር እስካልተቃረኑ እና በሌሎች ደንቦችና መመሪያዎች እስከሚተኩ ድረስ ተፈጻሚነታቸው ይቀጥላል፡፡

87. አዋጁ የሚፀናበት ቀን

ይህ አዋጅ ከሐምሌ 1 ቀን 2008 ዓ.ም ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ሀረር ሐምሌ 23 ቀን 2008 ዓ.ም

ሙራድ አብዱልሃዲ

የሀረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግሥት

ፕሬዝዳንት